

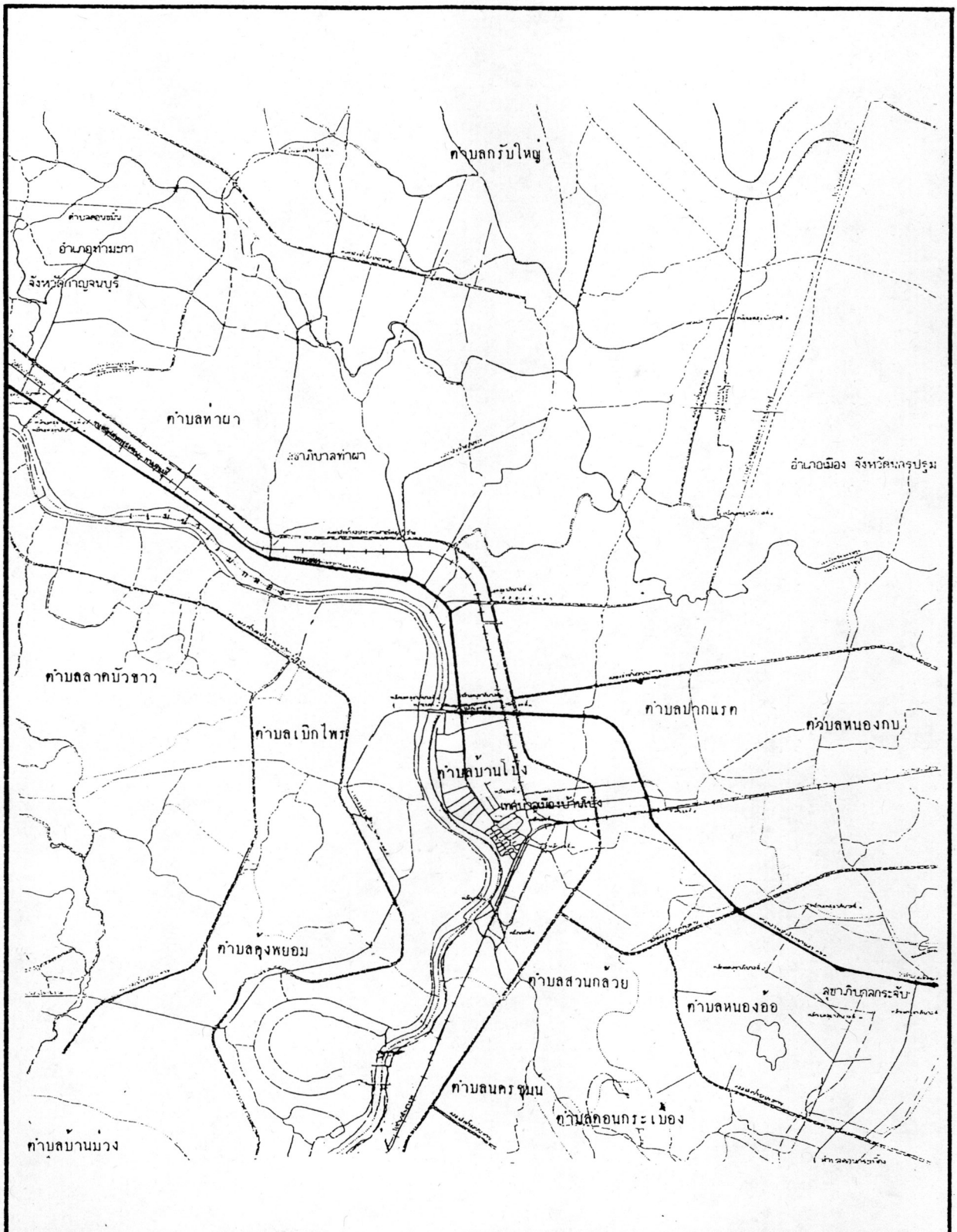
ชุมชนเมืองบ้านโป่ง

เทศบาลเมืองบ้านโป่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญในระดับอำเภอและจังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงให้เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม โดยเหตุนี้ชุมชนเมืองบ้านโป่ง จึงเป็นพื้นที่ที่น่าศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาและขยายตัวของชุมชนเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม และหาพื้นที่สำหรับรองรับการขยายตัวของเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันเนื่องมาจากอิทธิพลของอุตสาหกรรม และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอยู่โดยรอบเขตชุมชนเมืองบ้านโป่ง โดยมีรายละเอียดที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

เทศบาลเมืองบ้านโป่งตั้งอยู่ในอำเภอบ้านโป่ง ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลอง มีเนื้อที่ 2.91 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,818.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.75 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ เทศบาลตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดราชบุรี และอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครปฐม โดยมีระยะทางห่างจากจังหวัดราชบุรี 42 กิโลเมตร จังหวัดนครปฐม 27 กิโลเมตร และกรุงเทพมหานคร 78 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ การคมนาคมสามารถติดต่อกับพื้นที่อื่น ๆ ได้โดยสะดวกทั้งทางรถยนต์ รางไฟ และทางน้ำ ทางรถยนต์ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 (บ้านโป่ง-กาญจนบุรี) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (เพชรเกษม) ในเขตเทศบาลมีทางรถไฟสายใต้และกาญจนบุรีตัดผ่าน จึงทำให้พื้นที่ของเทศบาลถูกแบ่งเป็น 3 ส่วน โดยพื้นที่ด้านหลังสถานีรถไฟบ้านโป่งขึ้นไปตามแนวถนนแสงชูโต ซึ่งอยู่ทางด้านเหนือมีพื้นที่ราบกว้างใหญ่กว่าบริเวณอื่น ๆ รองลงมาพื้นที่ทางด้านตะวันออกตามแนวของถนนทรงพล ส่วนฝั่งตรงข้ามสถานีรถไฟซึ่งเป็นพื้นที่ทางด้านใต้มีขนาดเล็กที่สุด โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (แผนที่ 4.1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลปากแรต และตำบลท่าผา
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลสวนกล้วย และตำบลหนองอ้อ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลปากแรต
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับแม่น้ำแม่กลอง

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ที่ตั้งและอาณาเขตของเทศบาลเมืองบ้านโป่ง

สัญลักษณ์

- เขตตำบล
- เขตเทศบาล
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323
- ~~~~~ แม่น้ำ, คลอง

ที่มา : กองวิจัย สำนักงานผังเมือง

แผนที่ 4.1

น

มาตราส่วน

2. การตั้งถิ่นฐาน

ชุมชนเมืองบ้านโป่งตั้งอยู่บนที่ราบโดยมีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรส่วนใหญ่เกาะกลุ่มอยู่บริเวณริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งได้แก่บริเวณถนนริมน้ำ วิชาการของเมืองเริ่มจากพื้นที่บริเวณนี้ แล้วชุมชนมีการขยายตัวและประชากรได้มีการกระจายการตั้งถิ่นฐานต่อเนื่องกันไปยังพื้นที่ด้านเหนือของชุมชน และทางด้านตะวันออกที่อยู่ติดกับบริเวณศูนย์กลางชุมชนเดิม ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชาชนส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มกันไปตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก คือ ถนนแสงชูโตและถนนทรงพล การตั้งถิ่นฐานของประชาชนในเขตชุมชนเมืองบ้านโป่งมีลักษณะหนาแน่นในบริเวณศูนย์กลางชุมชน ซึ่งได้แก่ บริเวณถนนริมน้ำ ถนนประชานิยม และถนนแสงชูโตช่วงตั้งแต่ถนนหน้าสถานีรถไฟจนถึงวงเวียนนาฬิกา และเบาบางลงเป็นลำดับในบริเวณที่อยู่ไกลจากบริเวณศูนย์กลางชุมชน

3. ลักษณะประชากร

3.1 ประชากรในเขตชุมชนเมืองบ้านโป่ง

ในปี พ.ศ. 2529 ชุมชนเมืองบ้านโป่งมีจำนวนประชากร 24,749 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 25,517 คน ในปี พ.ศ. 2534 หรือคิดเป็นร้อยละ 17.77 ของประชากรทั้งอำเภอ และร้อยละ 3.51 ของประชากรทั้งจังหวัด มีความหนาแน่นประชากร 8,768 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อพิจารณาจากสถิติของจำนวนประชากรในเขตชุมชนเมืองบ้านโป่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2534 มีประชากรเพิ่มขึ้นจำนวน 768 คน มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 0.62 ต่อปี การเพิ่มประชากรเป็นไปอย่างช้า ๆ อัตราการเพิ่มค่อนข้างต่ำ และมีการเปลี่ยนแปลงของประชากรในแต่ละปีไม่สูงเช่นกันคือ ร้อยละ 3.10 ต่อปี (ตารางที่ 4.1 และ 4.2)

3.2 ประชากรนอกเขตชุมชนเมืองบ้านโป่ง

ประชากรนอกเขตชุมชนเมืองมีมากกว่าประชากรในเขตประมาณ 6 เท่า การเพิ่มประชากรบริเวณนอกเขตชุมชนมีลักษณะค่อนข้างคงที่มากกว่าบริเวณในเขต กล่าวคือ ประชากรในเขตชุมชนเมืองบ้านโป่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2534 จะไม่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี (แผนภูมิที่ 4.1) ในขณะที่อัตราการเพิ่มของประชากรในพื้นที่นอกเขตชุมชนมีลักษณะต่อเนื่องมากกว่า จึงส่งผลให้มีประชากรเพิ่มขึ้นมากในตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอบ้านโป่ง โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดเนื่องกับเขตเทศบาล อัตราการเพิ่มและการเปลี่ยนแปลงของประชากรนอกเขตชุมชนเมืองบ้านโป่ง คิดเป็น

ร้อยละ 1.42 และ 7.11 ต่อปี ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าอัตราการเพิ่มประชากรในเขตเทศบาล จากการศึกษาลักษณะของประชากรทั้งในเขตและนอกเขตชุมชนแล้ว จะพบว่าประชากรในเขตชุมชนเมืองบ้านโป่งมีประชากรเพิ่มขึ้นน้อยนั้น เนื่องจากพื้นที่ในเขตเทศบาลมีขนาดเล็ก ซึ่งมีเพียง 2.91 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,818.75 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ตำบลต่าง ๆ แล้วจะมีพื้นที่น้อยกว่าหลายเท่า และยังมีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ค่อนข้างสูงคือ 8,768 คนต่อตารางกิโลเมตร ในขณะที่พื้นที่นอกเขตเทศบาลมีความหนาแน่นของประชากรค่อนข้างเบาบาง ประมาณ 305 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นประชากรจะตั้งถิ่นฐานกระจายตัวไปตามพื้นที่ที่ตนประกอบอาชีพ โดยจะตั้งถิ่นฐานกระจายตัวไปตามโครงข่ายของระบบคมนาคมและระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่เทศบาลเมืองบ้านโป่งจะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยทำหน้าที่ให้บริการด้านต่าง ๆ แก่พื้นที่โดยรอบ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะเข้ามาใช้บริการของเมือง แต่ไม่ได้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ประการที่สองคือ ประชากรจะเพิ่มขึ้นในตำบลที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกับเขตเทศบาลที่เป็นเขตสุขาภิบาล และเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งการจ้างแรงงานที่สำคัญ ได้แก่ ตำบลท่าผา ตำบลปากแรต ตำบลหนองอ้อ ตำบลสวนกล้วย ตำบลเบิกไพร และตำบลดอนกระเบื้อง เป็นต้น

ซึ่งการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอบ้านโป่ง จะส่งผลให้มีประชากรทั้งในเขตชุมชนเมืองและนอกเขตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นด้วย จากสาเหตุดังที่กล่าวมานั้น พบว่าประชากรเพิ่มขึ้นมากในพื้นที่ที่อยู่ต่อเนื่องหรือบริเวณที่อยู่รอบ ๆ เขตชุมชนเมืองบ้านโป่ง และพื้นที่ดังกล่าวมีการคมนาคมขนส่งที่ติดต่อกับศูนย์กลางเมืองได้โดยสะดวก

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากร ความหนาแน่น อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร
ในเขตและนอกเขตเทศบาล ในปี พ.ศ. 2529-2534

พ.ศ.	จำนวนประชากร		ความหนาแน่นของ ประชากรในเขต เทศบาล (คน/ตร.กม)	ความหนาแน่นของ ประชากรนอกเขต เทศบาล (คน/ตร.กม)	อัตราการเปลี่ยนแปลง	
	ในเขต	นอกเขต			ในเขต	นอกเขต
2529	24,749	110,200	8,504	285	-1.64	1.13
2530	25,253	111,623	8,678	289	2.03	1.29
2531	25,768	112,950	8,854	292	2.04	1.19
2532	25,883	114,285	8,894	295	0.44	1.18
2533	25,162	116,075	8,649	281	-2.78	1.56
2534	25,518	118,044	8,768	305	1.41	1.69

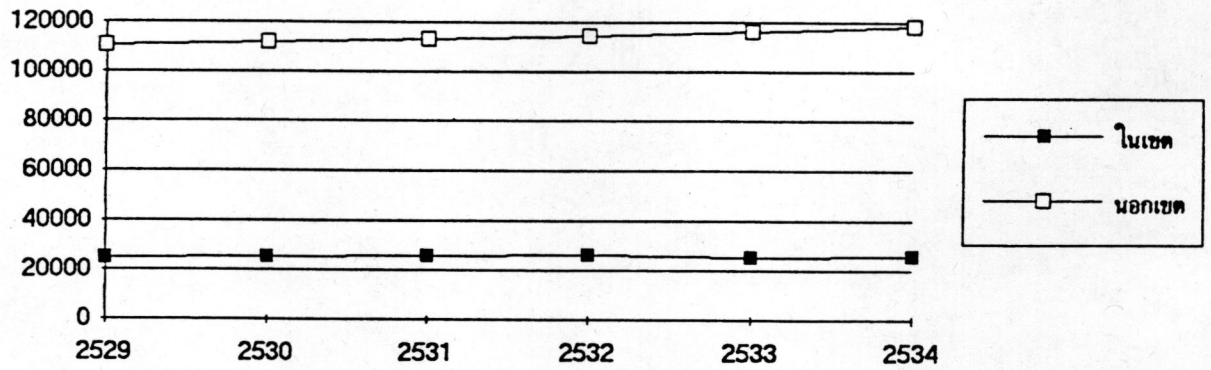
ที่มา : หมวดทะเบียนราษฎร เทศบาลเมืองบ้านโป่ง

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนประชากร และอัตราการเพิ่มของประชากรต่อปี ในปี พ.ศ.2529-2534

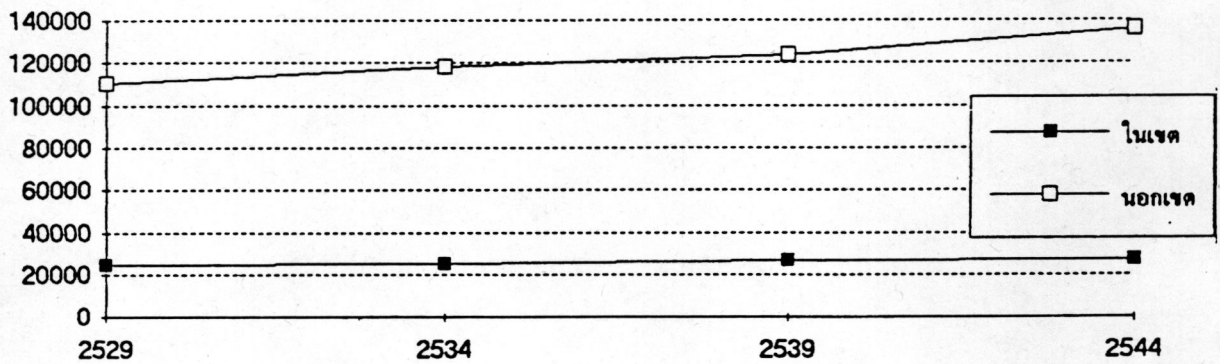
พื้นที่	จำนวนประชากร		การเปลี่ยนแปลง	อัตราการเพิ่ม เฉลี่ยต่อปี (2529-2534)
	พ.ศ.2529	พ.ศ.2534		
ในเขตเทศบาล	24,749	25,517	3.10	0.62
นอกเขตเทศบาล	110,200	118,044	7.11	1.42

ที่มา : จากที่ตารางที่ 4.1

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรเทศบาลเมืองบ้านโป่ง และนอกเขตเทศบาล
พ.ศ. 2529 ถึง 2534

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงการคาดการณ์จำนวนประชากรเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
และนอกเขตเทศบาล พ.ศ. 2539 และ 2544

3.3 การคาดประมาณการณ์ประชากรในอนาคต

การศึกษาเกี่ยวกับประชากรในอนาคตได้พิจารณาจากแนวโน้มการขยายตัวของประชากรในอดีต การเปลี่ยนแปลงประชากร และองค์ประกอบต่าง ๆ ประกอบกับบทบาทของเมือง โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน การคาดประมาณจำนวนประชากร จะใช้จำนวนประชากรปี พ.ศ.2534 เป็นปีฐาน จะคาดการณ์ในช่วงเวลา 10 ปีข้างหน้า โดยแบ่งเป็นช่วงละ 5 ปี ซึ่งคาดการณ์ประชากรทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล โดยใช้วิธี Exponential มีสูตรดังนี้

$$r = \frac{\log (P_n/P_o)}{N \log^R}$$

โดยที่ P_o = จำนวนประชากรทั้งหมดเมื่อต้นช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

P_n = จำนวนประชากรทั้งหมดเมื่อปลายช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

N = จำนวนปีระหว่างช่วงและปลายช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

R = อัตราเพิ่ม

\log^R = ค่าคงที่ เท่ากับ 0.4332945

ตารางที่ 4.3 แสดงการคาดประมาณจำนวนประชากรในปี 2534 และ ปี 2544

พ.ศ.	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
2534	25,517	118,044
2539	26,638	123,395
2544	27,506	135,824

ที่มา: จากตารางที่ 3.6, 4.1

จากตารางที่ 4.3 จากการคาดการณ์จำนวนประชากร พบว่าทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลมีประชากรเพิ่มขึ้นทั้งสองช่วงปี ตำบลบ้านโป่งซึ่งเป็นเขตเทศบาลมีประชากรมีประชากร 26,638 คน ในปี พ.ศ. 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 27,506 คน ในปี พ.ศ. 2544 ในช่วง 10 ปี มีประชากรเพิ่มขึ้น 1,989 คน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มร้อยละ 0.77 ต่อปี และมีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 9,452 คนต่อตารางกิโลเมตร การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเป็นไปอย่างช้า ๆ อัตราการเพิ่มประชากรจึงไม่สูงนัก เมื่อเปรียบเทียบกับตำบลอื่น ๆ ที่อยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งนอกเขตเทศบาลจะมีอัตราการเพิ่มประชากรสูงกว่าในเขตเทศบาล คือ ในปี พ.ศ. 2539 มีประชากรรวมนอกเขตเทศบาล 123,395 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 135,824 คน ในปี พ.ศ. 2544 มีประชากรเพิ่มขึ้นรวม 12,429 คน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มร้อยละ 1.32 ต่อปี โดยตำบลท่าพามีประชากรเป็นอันดับสองรองจากเขตเทศบาลมี 17,367 คน และตำบลกรับใหญ่มี 12,463 คน ส่วนตำบลบ้านม่วงมีประชากรน้อยที่สุดคือ 3,417 คน (ตารางที่ 3.6)

4. เศรษฐกิจของชุมชน

เศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนเมืองบ้านโป่งขึ้นอยู่กับพาณิชย์ยกรรมและอุตสาหกรรมเป็นหลัก ประชาชนที่อยู่ในเขตชุมชนเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการค้าบริการ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างรับราชการ และอุตสาหกรรมขนาดเล็ก กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่มากในเขตเทศบาล ดังนั้นเทศบาลเมืองบ้านโป่งจึงเป็นศูนย์กลางพาณิชย์ยกรรมที่สำคัญ

4.1 พาณิชยกรรม

จากการสำรวจพื้นที่พาณิชยกรรมในเขตผังเมืองรวมบ้านโป่ง ทองกองวิจิตร สำนักผังเมือง พบว่าในปี พ.ศ. 2531 ภาชนะเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง มีสถานประกอบการค้าและบริการจำนวน 849 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 79.64 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดในเขตผังเมืองรวม ซึ่งมีเท่ากับ 1,066 แห่ง ส่วนนอกเขตเทศบาลที่อยู่ในเขตผังเมืองรวมมีสถานประกอบการค้าและบริการจำนวน 217 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.36 ของจำนวนสถานประกอบการค้าและบริการในเขตผังเมืองรวม โดยกระจายอยู่ในสหภาพการค้า ตำบลปากแตร ตำบลหนองอ้อ ตำบลสวนกล้วย ตำบลเบิกไพร ตำบลลาดบัวขาว และตำบลนครชุมน์

ย่านการค้าที่สำคัญในเขตเทศบาลจะเรียงรายอยู่บนถนนสายหลักที่สำคัญ คือ ถนนแสงสุโขทัย และบางส่วนของถนนทรงพล ร้านค้าจะกระจุกตัวอยู่มากบริเวณถนนประจักษ์นคม ถนน

ศรีวังตาล ถนนสุขาภิบาล ถนนสุขประชา และถนนดำรงศรีสุข ซึ่งบริเวณนี้ประชาชนทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลนิยมมาจับจ่ายซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก บริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของตลาดสดด้วย ทำให้ประชาชนสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ง่าย เนื่องจากบริเวณนี้มีสินค้าหลากหลายชนิดให้เลือก มีทั้งขายปลีกและขายส่ง นอกจากนี้บริเวณดังกล่าวแล้วนั้น ยังมีร้านค้ากระจายอยู่ตามถนนสายอื่น ๆ และตามซอยต่าง ๆ อีกด้วย อาคารที่ใช้เป็นสถานประกอบการค้าและบริการ ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์สูง 2-4 ชั้น ส่วนร้านค้านอกเขตเทศบาลกระจายอยู่ตามสุขาภิบาลและชุมชนในตำบลต่าง ๆ ซึ่งเป็นการให้บริการแก่คนภายในชุมชน

4.1.1 การกระจายตัวของสถานประกอบการค้าและบริการ

- ย่านพาณิชย์กรรมเก่า ย่านธุรกิจการค้าแห่งแรกของชุมชนจะอยู่บริเวณถนนถนนตัดคู่ทิศและถนนเนื่นนิคม ซึ่งเรียกว่าตลาดล่าง ในอดีตการคมนาคมทางน้ำมีความสะดวกกิจการร้านค้าต่าง ๆ จึงตั้งอยู่ใกล้ท่าเทียบเรือเพื่อสะดวกแก่การคมนาคมขนส่ง แต่ปัจจุบันบริเวณตลาดล่างซบเซาไม่ค่อยมีผู้คน เนื่องจากเมื่อชุมชนมีวิวัฒนาการขึ้น มีการตัดถนนสายต่าง ๆ ขึ้นภายในชุมชน ทำให้การเดินทางติดต่อระหว่างพื้นที่ภายในชุมชนกับพื้นที่โดยรอบมีความสะดวกสบายกว่าสมัยก่อน ย่านธุรกิจการค้าต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นบริเวณถนนแสงชูโตช่วงหน้าสถานีรถไฟชั้นยังด้านเหนือถึงวงเวียนนาฬิกา ถนนทรงพลบางส่วน ถนนประชานิยม ถนนศรีวังตาล และถนนสุขาภิบาล ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่สำคัญของชุมชน เนื่องจากพื้นที่มีความสะดวกในการเข้าถึงและใกล้กับที่จอดรถประจำทางสายต่าง ๆ

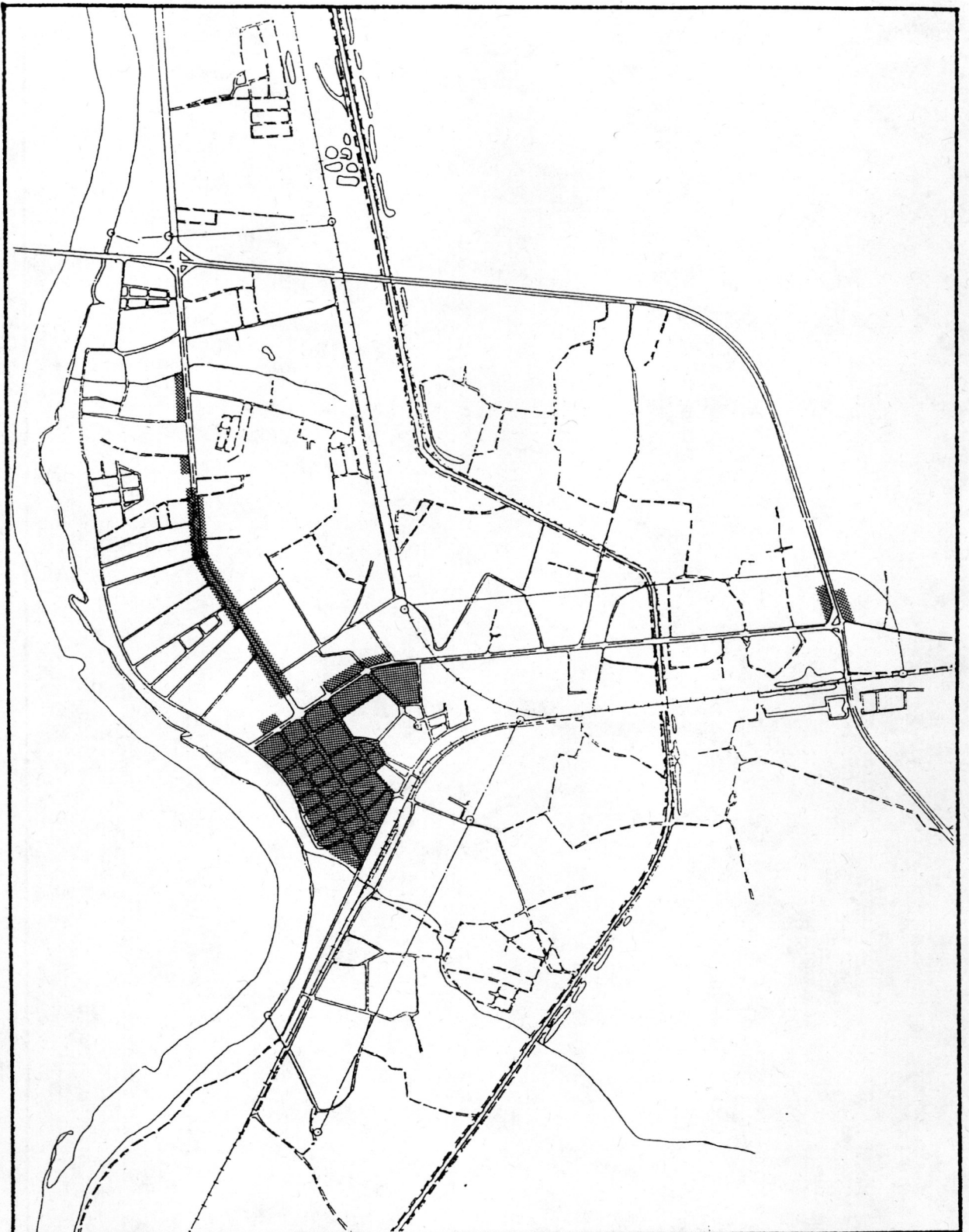
- ย่านพาณิชย์กรรมใหม่ ส่วนใหญ่จะขยายตัวต่อเนื่องจากศูนย์กลางพาณิชย์กรรมเก่าขึ้นไปทางด้านเหนือของชุมชน โดยขยายตัวขึ้นไปตามแนวถนนแสงชูโต

4.1.2 การขยายตัวด้านการค้าบริการ

การเปลี่ยนแปลงร้านค้าภายในเขตเทศบาล ได้ศึกษาจากข้อมูลผู้จดทะเบียนการค้าเพื่อประกอบธุรกิจ แม้ว่าจำนวนสะสมของผู้ประกอบการค้าที่นำมาเสนอนี้ จะมีใช้จำนวนที่แท้จริงของผู้ประกอบการค้าทั้งหมด เนื่องจากจำนวนสะสมรวมเฉพาะผู้ที่จดทะเบียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ไม่ได้รวมจำนวนผู้จดทะเบียนการค้าก่อนหน้านั้น อย่างไรก็ตามจำนวนสะสมของผู้ประกอบการค้าในขณะนี้ พอจะแสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของธุรกิจการค้าภายในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลได้ ร้านค้าที่จดทะเบียนในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ในช่วงระยะเวลาจากปี พ.ศ. 2528-2533 จากฐานของปี 2528 มีผู้ประกอบการค้า 30 ราย เพิ่ม

เป็น 213 ราย ในปี 2533 ส่วนนอกเขตเทศบาลมีร้านค้าจดทะเบียนในเขตอำเภอบ้านโป่ง 29 ราย ในปี 2528 และเพิ่มเป็น 181 ราย ในปี 2533 ภายในเขตเทศบาล ผู้ขอจดทะเบียนการค้าในช่วง 6 ปี มีอัตราการเพิ่มขึ้นของร้านค้าประมาณร้อยละ 2.78 ต่อปี แนวโน้มทางธุรกิจพาณิชย์กรรมในเขตเทศบาลยังคงเพิ่มขึ้นแต่ไม่สูงมากนัก ส่วนนอกเขตเทศบาลมีอัตราการเพิ่มของร้านค้าประมาณร้อยละ 8.04 ต่อปี การเพิ่มขึ้นของจำนวนร้านค้านอกเขตเทศบาลอยู่ในระดับสูงกว่าในเขตเทศบาล เนื่องจากภายในเขตเทศบาลมีการกระจุกตัวของร้านค้าอยู่เป็นจำนวนมากอยู่แล้ว ข้อจำกัดในด้านพื้นที่และทำเลที่ตั้ง ซึ่งในเขตเทศบาลมีพื้นที่น้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่นอกเขตเทศบาล ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของธุรกิจร้านค้าจึงมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีไม่สูง ซึ่งแสดงถึงอาณาเขตของตลาดการค้าในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในเขตเทศบาลเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายตัวไปยังพื้นที่นอกเขตที่อยู่บริเวณใกล้เคียงด้วย การค้าและบริการที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับสถานประกอบการอุตสาหกรรม และแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในเขตอำเภอบ้านโป่ง ซึ่งนิคมเข้ามาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในเขตเทศบาล ดังนั้นตลาดการค้าที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่งจะมีอิทธิพลถึงบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีสถานประกอบการอุตสาหกรรมตั้งอยู่

การขยายตัวของธุรกิจร้านค้าต่าง ๆ ในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ขยายตัวขึ้นไปยังพื้นที่ด้านเหนือของชุมชนบริเวณสองฝั่งของถนนแสงชูโต ซึ่งเป็นถนนสายหลัก และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวต่อเนื่องออกไปยังพื้นที่นอกเขตชุมชนบริเวณสองฝั่งของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 (บ้านโป่ง-กาญจนบุรี) ได้แก่ พื้นที่ตำบลท่าผา และตำบลปากแรต เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตต่อเนื่องที่อยู่ทางด้านเหนือของเทศบาล เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และมีแรงงานเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่คาดว่า การเดินทางติดต่อเข้ามาทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเข้ามาทางด้านเหนือของชุมชน ดังนั้นการเติบโตหรือการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอบ้านโป่ง ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของประชากรบริเวณนอกเขตเทศบาลโดยทั่วไปจะมีผลต่อการขยายตัวของสถานประกอบการค้าและบริการต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ. ราชบุรี

แสดง ย่านพาณิชย์กรรม

สัญลักษณ์

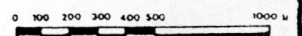

ย่านพาณิชย์กรรม

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนที่ 4.2

น

มาตราส่วน

4.2 อุตสาหกรรม

การผลิตทางด้านอุตสาหกรรมนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชนเมืองบ้านโป่ง เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมมากที่สุดในจังหวัดราชบุรี ในเขตและนอกเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่งมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมรวม 351 แห่ง โดยตั้งอยู่ในเขตเทศบาล 120 แห่ง หรือร้อยละ 34.19 ของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบ้านโป่ง และเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก กิจการเจ้าของคนเดียว

4.2.1 ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมที่กลุ่มในเขตเทศบาลส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประเภทกลึง-เชื่อมโลหะ รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมต่อตัวถังรถยนต์ และซ่อมเครื่องยนต์ คิดเป็นร้อยละ 19.17 , 12.49 และ 11.67 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดในเขตเทศบาลตามลำดับ ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ทางพื้นที่ด้านตะวันออกของชุมชน บริเวณริมถนนทรงพล ส่วนบริเวณนอกเขตเทศบาลจะมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมประเภทสีข้าว รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมต่อตัวถังรถยนต์ กลึง-เชื่อมโลหะ และซ่อมเครื่องยนต์คิดเป็นร้อยละ 25.11, 0.35 และ 9.09 ตามลำดับ ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่นอกเขตเทศบาล จะเห็นว่าอุตสาหกรรมทั้งที่กลุ่มในเขตและนอกเขตเทศบาล ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทกลึง-เชื่อมโลหะ ต่อตัวถังรถยนต์ และซ่อมเครื่องยนต์ เนื่องจากเทศบาลเมืองบ้านโป่งมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมการติดต่อระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ได้โดยสะดวก ทั้งจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และกรุงเทพมหานคร จึงทำให้มีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับรถยนต์เป็นจำนวนมาก เช่น อู่ซ่อมรถยนต์ ต่อตัวถังรถยนต์ เคาะ พ่นสี กลึงโลหะ ผลิตวัสดุ อุปกรณ์ และชิ้นส่วนเกี่ยวกับรถยนต์ นอกจากนี้อุตสาหกรรมดังกล่าวมาแล้วนั้น ประเภทอุตสาหกรรมที่กลุ่มในเขตอำเภอบ้านโป่งจะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรด้วย เช่น อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล โรงสีข้าว ผลิตกระดาษ ผงชูรส ปั่นนุ่น เป็นต้น วัตถุประสงค์ที่ใ้ใ้โอนสู่โรงงานอุตสาหกรรม เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มาจากภายในจังหวัด และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงในแถบภาคกลาง

4.2.2 แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นแรงงานชาวประมาณร้อยละ

79.49 ทองแรงงานทั้งหมด และแรงงานหญิงประมาณร้อยละ 20.51 แรงงานส่วนใหญ่จะคลุ่
 นกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 87.09 ทองจำนวนแรงงานทั้งหมดในอำเภอบ้านโป่ง ซึ่งมี
 แรงงานมากที่ตำบลท่าผา คิดเป็นร้อยละ 37.03 เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม
 ขนาดใหญ่เกือบทั้งหมด ส่วนในเขตเทศบาลมีจำนวนแรงงานเพียง 1,198 คน หรือร้อยละ
 12.92 แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล ส่วนใหญ่
 เป็นแรงงานที่อาศัยอยู่ในบริเวณท้องถิ่น และในบริเวณพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง เช่น กาญจนบุรี
 นครปฐม และราชบุรี ทั้งแรงงานดังกล่าวแทบทั้งสิ้น จะเข้ามาให้บริการด้านต่าง ๆ ในเขต
 เทศบาลเมืองบ้านโป่ง เช่น ซ่อมสินค้าอุปโภคและบริโภค การคมนาคมขนส่ง การธนาคาร การ
 รักษาพยาบาล และการศึกษา เป็นต้น ดังนั้นในเขตเทศบาลจึงมีสถานประกอบการค้าและบริการ
 ต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อที่จะรองรับกับจำนวนแรงงานที่มีอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล
 รวมทั้งประชาชนในเขตอำเภอบ้านโป่ง และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

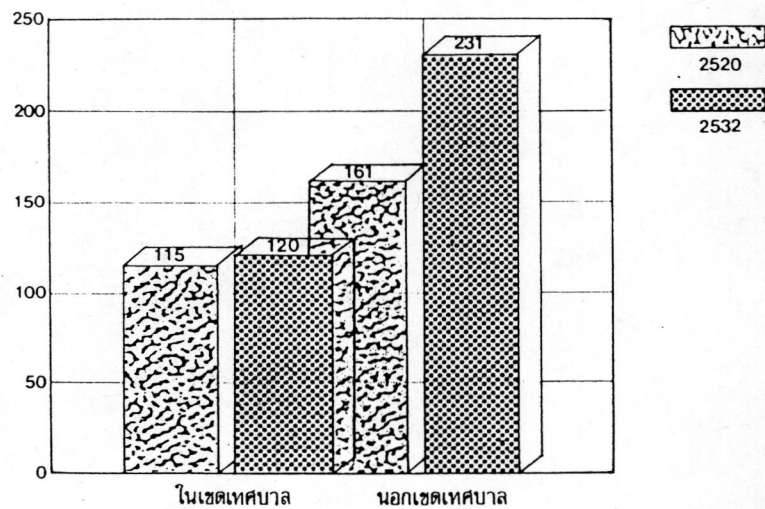
4.2.3 การทศาสตัวของโรงงานอุตสาหกรรม

การทศาสตัวของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล ปี
 พ.ศ.2520 และ 2532 ในช่วงระยะเวลา 12 ปีที่ผ่านมา พบว่า อุตสาหกรรมที่อยู่นอกเขตเทศบาล
 เมืองบ้านโป่งมีอัตราการทศาสตัวสูงกว่าในเขตเทศบาล คือร้อยละ 3.62 ต่อปี ส่วนอุตสาหกรรม
 ที่อยู่ในเขตเทศบาลมีอัตราการทศาสตัวอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นอัตราร้อยละ 0.36 ต่อปีเท่านั้น
 (ตารางที่ 4.5) เมื่อพิจารณาการประกอบการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาล พบว่ามีข้อจำกัดเรื่อง
 ขนาดของพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื่องจากมีพื้นที่ขนาดเล็ก คือ 2.91 ตารางกิโลเมตร
 การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมใหม่มีน้อย และพื้นที่ที่มีอยู่เดิมไม่เอื้อต่อการขยายพื้นที่ออกไป
 ได้ลึกเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินกิจการมาตั้งแต่เดิม
 ข้อจำกัดในเรื่องที่ดิน ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมทยอยออกไปยังพื้นที่ที่อยู่
 ใกล้เคียงกับเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ตำบลหนองคล้า ตำบลท่าผา ตำบลปากแรต และ
 ตำบลสวนกล้วย การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมจึงอยู่ในบริเวณนอกเขตเทศบาล ซึ่งตำบล
 ดังกล่าวมีพื้นที่มากกว่าในเขตเทศบาลหลายเท่า

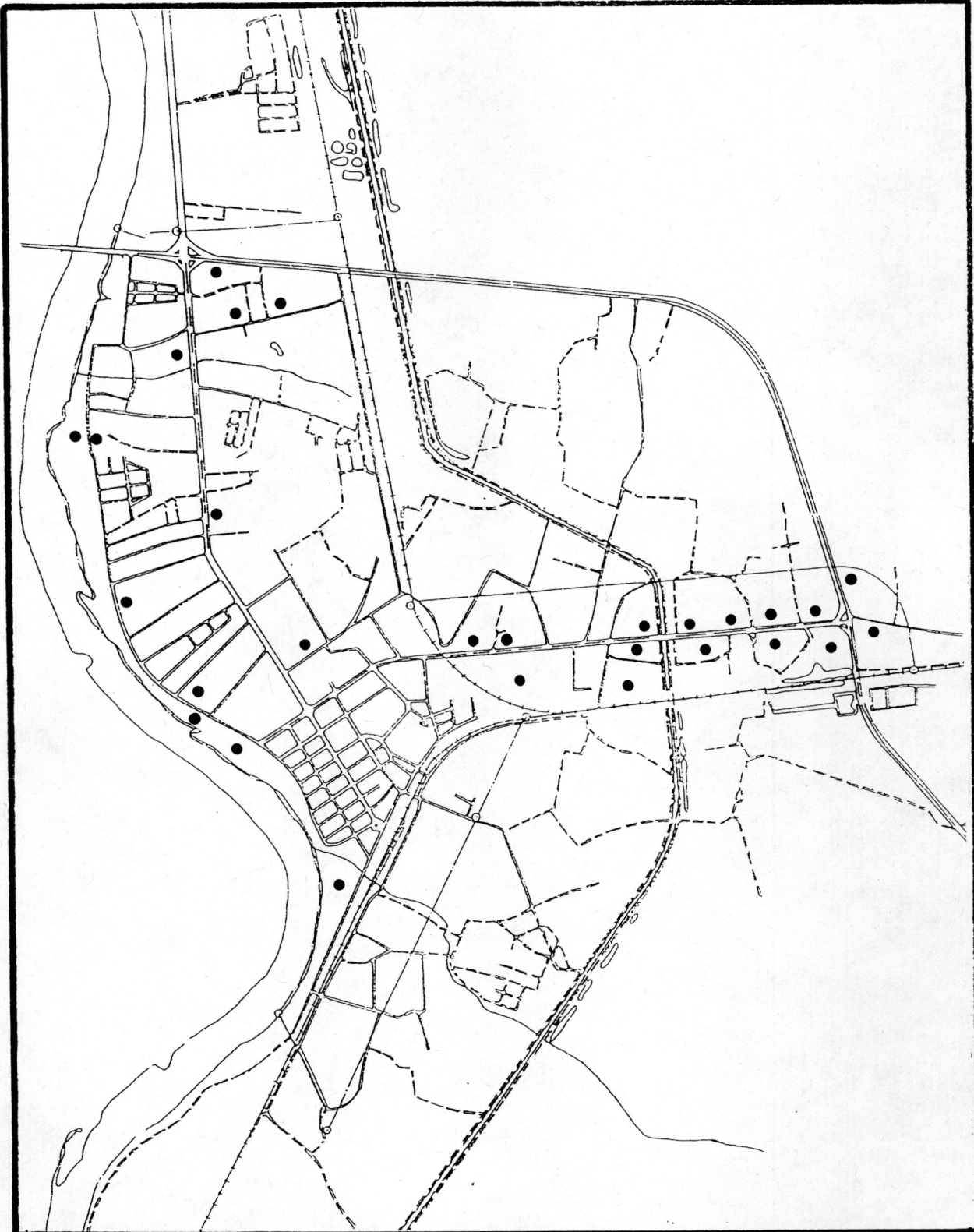
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม และอัตราการเพิ่มของโรงงานอุตสาหกรรม
ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง พ.ศ. 2520 และ 2532

พื้นที่	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม		อัตราการ เพิ่มต่อปี
	พ.ศ. 2520	พ.ศ. 2532	
ในเขต	115	120	0.36
นอกเขต	161	231	3.62

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในเขตและนอกเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2532

ที่มา: จากตารางที่ 4.4

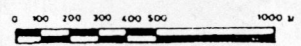
การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง บริเวณพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของสถานประกอบการอุตสาหกรรม
ปี พ.ศ. 2532

สัญลักษณ์ ● สถานประกอบการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนที่ 4.3

มาตราส่วน

รายได้และรายจ่ายของเทศบาลเมืองบ้านโป่ง

ในการพิจารณาถึงรายได้และรายจ่ายที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนเมือง รวมทั้งการปรับปรุงและพัฒนาเมืองนั้น ๆ ล่าจะพิจารณาได้จากสถานการณ์ทางการคลังของเทศบาล เนื่องจากเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารท้องถิ่น ซึ่งการจัดเก็บภาษีรายได้ของเทศบาลจะแสดงถึงความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นจากการจัดเก็บภาษีจึงเป็นรายได้ที่ทางเทศบาลสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนในเขตเทศบาล

รายรับของเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ในปี พ.ศ. 2533 รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน 40,380,678.59 ล้านบาท โดยเงินส่วนใหญ่ได้มาจากเงินภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและใบอนุญาตต่าง ๆ เงินอุดหนุนและรายได้จากทรัพย์สิน สาธารณูปโภคต่าง ๆ ลักษณะรายรับของเมืองส่วนใหญ่จะแปรผันตามจำนวนประชากร และจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่เมือง ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมและภาคบริการ ทั้งนี้เนื่องจากรายรับของเทศบาลเมืองบ้านโป่งส่วนใหญ่ได้มาจากหมวดภาษีอากร ซึ่งจะเห็นได้จากภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีการค้า และภาษีลิ้นเลื่อน

ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 รายรับของเทศบาลมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 13,068,279.22 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราเพิ่มร้อยละ 9.57 ต่อปี รายรับที่เทศบาลเก็บได้มากที่สุดคือหมวดภาษีอากร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 67.07 ของรายได้ทั้งหมดที่เทศบาลได้รับ และมีอัตราเพิ่มร้อยละ 20.83 และมีอัตราเพิ่มร้อยละ 0.06 ต่อปี (ตารางที่ 4.5)

รายจ่ายของเทศบาล ในปี พ.ศ. 2529 เป็นเงิน 28,847,457.57 ล้านบาท รายจ่ายของเทศบาลส่วนใหญ่จ่าย ประเภทของเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน การชำระหนี้เงินกู้หรือจ่ายตามสัญญาพันธบัตร ค่าในสอยเกี่ยวกับวัสดุครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น รายจ่ายของเทศบาลคิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.89 ต่อปี (ตารางที่ 4.6)

รายได้และรายจ่ายของภาคเมือง เป็นตัวแปรที่แสดงสภาพเศรษฐกิจและการพัฒนาภายในชุมชนเมือง โดยพิจารณาจากจำนวนสัดส่วนที่เปลี่ยนแปลงและอัตราการเพิ่ม เทศบาลเมืองบ้านโป่งเป็นชุมชนเมืองหนึ่งที่มีรายได้และรายจ่ายของเมืองสูง และมีสัดส่วนที่เปลี่ยนแปลงสูง เนื่องจากมีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมากและมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ มาก ความต้องการของชุมชนที่จะได้รับบริการจากรัฐในด้านต่าง ๆ เช่น การรักษาความสะอาด ระบายน้ำ

การคมนาคมขนส่ง การศึกษา สาธารณะ ไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ เป็นต้น ราช
 ภัตของเมืองจึงมีสัดส่วนที่สูง งบประมาณที่จะนำมาใช้จ่ายในการให้บริการแก่ประชากรมีจำนวน
 จำกัด ดังนั้นการจัดบริการของรัฐภายในชุมชนจึงมีเฉพาะบางประเภทที่สำคัญ

ตารางที่ 4.5 ราชภัตของเทศบาลเมืองบ้านโป่ง และการเปลี่ยนแปลง ระหว่าง
 พ.ศ. 2529-2533 (หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	ราชได้ พ.ศ. 2529		ราชได้ พ.ศ. 2533		อัตราการเพิ่ม การเปลี่ยนแปลง ราชได้ 2529-2533
	ราชได้	สัดส่วน	ราชได้	สัดส่วน	
หมวดภาษีอากร	13,726,809.89	50.26	27,085,189.04	67.07	19.46
หมวดค่าธรรมเนียม	1,266,470.67	4.63	1,263,103.50	3.31	-0.05
ค่ารับ ใบอนุญาต					
หมวดราชได้จาก ทรัพย์สิน	2,054,220.45	7.52	3,140,485.26	7.78	0.11
หมวดราชได้จาก สาธารณูปโภคและ เทศพาณิชย์	1,626,508.53	5.95	-	-	-
หมวดราชได้เบ็ดเตล็ด	708,821.03	2.60	479,195.00	1.19	-6.48
หมวดเงินอุดหนุน	6,422,760.80	23.52	8,412,706.79	20.83	0.06
หมวดเงินสะสม	1,506,808.00	5.52	-	-	
หมวดเงินกู้	-	-	-	-	
รวม	27,312,399.37	100.00	40,380,678.59	100.00	9.57

ที่มา : บัญชีราชภัตประจำปีงบประมาณ 2532 จากคลัง

ตารางที่ 4.6 แสดงรายจ่ายของเทศบาลเมืองบ้านโป่ง และการเปลี่ยนแปลงระหว่าง
ปีพ.ศ.2529-2533 (หน่วย: ล้านบาท)

ประเภท	รายจ่าย พ.ศ. 2529		รายจ่าย พ.ศ. 2533		อัตราการเพิ่ม การเปลี่ยนแปลง รายจ่ายได้ 2529-2533
	รายจ่าย	สัดส่วน	รายจ่าย	สัดส่วน	
หมวดชำระหนี้เงินกู้ รายจ่ายตามข้อผูกพัน และเงินสำรองจ่าย ส่วนเหลืองบประมาณ การ	689,129.96	2.98	768,841.24	2.66	0.43
หมวดเงินเดือน ค่า จ้างประจำ ค่าจ้าง ชั่วคราว	5,728,998.61	24.73	9,660,015.45	33.50	13.72
หมวดค่าตอบแทน ค่า ใช้สอยและค่าวัสดุ	4,600,189.30	19.85	6,001,748.62	20.81	6.09
หมวดค่าสาธารณูปโภค	768,587.43	3.33	689,045.47	2.39	-12.48
หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง	4,312,452.59	18.62	3,294,415.00	11.42	-4.72
หมวดรายจ่ายอื่น ๆ	578,791.92	2.51	1,615,755.00	5.60	35.83
หมวดเงินอุดหนุน	35,800.00	0.16	15,000.00	0.05	-0.12
หมวดรายจ่ายพิเศษ	6,442,145.72	27.81	6,796,636.70	25.57	0.01
รวม	23,176,096.53	100.00	28,841,457.57	100.00	4.89

ที่มา : เอกสารบัญชีงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาลเมืองบ้านโป่งพ.ศ.2529-2533

วิวัฒนาการการไฟฟ้าที่คืน

ก. การไฟฟ้าที่คืน ในช่วงปี พ.ศ. 2495-2510

ชุมชนเกิดขึ้นบริเวณริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลอง ด้านหน้าสถานีรถไฟ มีการใช้ที่ดินปลูกสร้างอาคารระหว่างถนนริมน้ำกับถนนหน้าสถานีรถไฟ บริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางชุมชน ปัจจุบันคือ บริเวณถนนอนันต์อุทิศ ถนนเนินสนทองคำ ถนนเนินสนนิคม และถนนพิศพา ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 ได้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมใหญ่ขึ้น ทำให้อาคารบ้านเรือน และร้านค้าต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณศูนย์กลางชุมชนถูกไฟไหม้เกือบหมด ปัจจุบันจึงเหลืออาคารรุ่นเก่าอยู่ข้างบริเวณถนนริมน้ำ หลังจากไฟไหม้แล้ว ได้มีการปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ขึ้นใหม่ ซึ่งอาคารดังกล่าวใช้เป็นสถานที่ประกอบการค้าบริการแล้วจึงใช้เป็นที่พักอาศัยด้วย อาคารที่สร้างขึ้นใหม่นี้มีลักษณะของอาคารที่เหมือน ๆ กัน และมีการตัดถนนแยกตาราง ทำให้ชุมชนมีความเป็นระเบียบ ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2500-2510 มีการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารเพิ่มขึ้น อาคารที่ปลูกสร้างขึ้นมาใหม่ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์พักอาศัย รองลงมาคือ การใช้พื้นที่สำหรับอาคารพาณิชย์ ยกเว้นปี พ.ศ. 2506 การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 65.94 ของการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารทั้งหมดในเขตเทศบาล (ตารางที่ 3 ภาคผนวก) การใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารเริ่มจากบริเวณศูนย์กลางชุมชน และได้ขยายออกไปโดยรอบในลักษณะที่ต่อเนื่องไปตามแนวเส้นทางคมนาคมสายหลัก คือ ถนนแสงชูโตและถนนทรงพล การใช้พื้นที่แนวใหม่ที่ขยายออกไปทางด้านเหนือ รองลงมาคือ ด้านด้านตะวันออกของชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นที่ด้านเหนือของชุมชนเป็นที่ราบกว้างใหญ่กว่าบริเวณอื่น ๆ ทั้งในช่วงนี้การไฟฟ้าที่คืนแต่ละประเภทยังมีไม่มากนัก

¹ เ็นนันทิญา เนืองลิขิตาเพชร "การศึกษาเพื่อเลือกพื้นที่ชุมชนเมือง ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง จังหวัดราชบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 229-232

จากพื้นที่ของเทศบาลเมืองบ้านโป่งทั้งหมด 1,818.75 ไร่ ในช่วงปี พ.ศ.2495-2510 มีการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารรวมทั้งสิ้น 394.94 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.71 ของการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารทั้งหมดในเขตเทศบาล มีบริเวณที่ว่างและที่ทำการเกษตรเหลือ 1,423.81 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 78.28 ของพื้นที่ทั้งหมด สำหรับสถิติการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์พักอาศัยสูง 2 ชั้น คิดเป็นร้อยละ 59.17 ของการปลูกสร้างอาคารทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง รองลงมาคืออาคารพักอาศัย คิดเป็นร้อยละ 21.88 ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 15.00 (ตารางที่ 4.7 และ 4.8)

ท. การใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2511-2520

การพัฒนาการใช้พื้นที่มีมากขึ้น ชุมชนส่วนใหญ่มีการขยายการใช้พื้นที่ออกไปทางด้านเหนือ การใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารมีมากขึ้นโดยทั่วไป จากสถิติการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารส่วนใหญ่ยังเป็นอาคารพาณิชย์อาศัย ซึ่งจะอยู่บริเวณศูนย์กลางชุมชนเดิม และขยายตัวต่อเนื่องกับบริเวณศูนย์กลางชุมชนขึ้นไปทางด้านเหนือสองฝั่งของริมถนนแสงชูโต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 49.81 ของการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารทั้งหมดในเขตเทศบาล รองลงมาคือ อาคารพักอาศัย คิดเป็นร้อยละ 27.84 และโรงงานอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 9.62 (ตารางที่ 4.8) อาคารพักอาศัยจะกระจายอยู่ทั่วไปหลังอาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะพื้นที่ด้านเหนือและด้านตะวันออก ส่วนใหญ่จะกระจายขึ้นไปทางด้านเหนือ ส่วนพื้นที่ใช้สำหรับอุตสาหกรรมจะอยู่ทางด้านตะวันออก จะเป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการซ่อมรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ตลอดจนชิ้นส่วนอุปกรณ์ของรถยนต์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ส่วนทางด้านใต้ไม่มีการขยายตัวของชุมชน ชุมชนที่มีอยู่เป็นชุมชนเก่า เนื่องจากพื้นที่ขนาดเล็กและส่วนใหญ่พื้นที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนและวัด

ช่วงปี พ.ศ. 2511-2520 มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 122.5 ไร่ โดยพื้นที่ปลูกสร้างอาคารรวมทั้งสิ้น 517.44 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 28.45 ของการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารทั้งหมดในเขตเทศบาล และมีที่ว่าง 1,301.31 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 71.54 ของพื้นที่ทั้งหมด จะเห็นว่าสัดส่วนของการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารเพิ่มขึ้น แต่การขยายตัวของการใช้พื้นที่ยังมีไม่มาก

ค. การใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2521-2534

การใช้ที่ดินของชุมชนเมืองบ้านโป่ง ยังมีทิศทางการขยายตัวไปทางด้านเหนือเป็นส่วนใหญ่ การใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารประเภทต่าง ๆ มีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากศูนย์กลาง

ชุมชน และย่านพาณิชย์กรรมเดิมได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องขึ้นไปยังพื้นที่ด้านเหนือมากขึ้น ไม่
 ว่าจะเป็นอาคารพาณิชย์พักอาศัย ตลอดจนฝั่งของถนนแสงชูโตไปจนสุดเขตเทศบาล และมีการ
 ใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากพื้นที่ด้านเหนือมีพื้นที่ราบกว้างใหญ่กว่าบริเวณ
 ลื่น ๆ และการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารยังไม่เต็มพื้นที่ ส่วนพื้นที่ด้านตะวันออกและด้านใต้ของ
 เทศบาล การขยายตัวของชุมชนมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับพื้นที่ทางด้านเหนือ ในช่วงปี พ.ศ. 2521
 -2531 มีการใช้พื้นที่แตกต่างกับช่วงปีก่อน ๆ คือ มีการขยายการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารพาณิชย์
 เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 58.24 ของการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารทั้งหมด
 ในเขตเทศบาล ซึ่งแต่เดิมนั้นจะมีการใช้พื้นที่สำหรับอาคารพาณิชย์พักอาศัยมากกว่า ในช่วงปี
 นี้มีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 34.69 เนื่องจากช่วงปีที่ผ่านมาได้มีการใช้พื้นที่สร้างอาคารพาณิชย์
 เป็นจำนวนมากแล้ว ประกอบกับการใช้พื้นที่จะต้องดูทำเลที่ตั้งเป็นหลัก จึงทำให้การใช้พื้นที่
 ทางด้านลดลง ซึ่งในช่วงปีดังกล่าวนี้ความต้องการพื้นที่สำหรับปลูกสร้างที่พักอาศัยมีขึ้นเป็น
 จำนวนมาก จะเห็นว่าปี พ.ศ. 2529 คิดเป็นสัดส่วนถึง 91.72 ของการขออนุญาตปลูกสร้าง
 อาคารทั้งหมด เมื่อพิจารณาจากสถิติที่ขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ.
 2529-2533 จะชี้ให้เห็นว่าความต้องการพื้นที่สำหรับปลูกสร้างที่อยู่อาศัยเป็นไปในอัตราที่สูง
 อย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 3 ภาคผนวก)

ปัจจัยหลักที่ทำให้มีการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารพาณิชย์เพิ่มสูงขึ้นนั้น เนื่องจากช่วงปี
 พ.ศ. 2529-2531 เป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจเติบโต สภาพคล่องทางการเงินมีสูง ประกอบกับ
 ประชาชนมีกำลังซื้อเพิ่มมากขึ้น นับจากอดีตถึงปัจจุบันความต้องการด้านที่อยู่อาศัยได้เพิ่มจำนวน
 ขึ้นเรื่อย ๆ ความต้องการของประชาชนมีสูง ประกอบกับภาคธุรกิจเอกชนมีความตื่นตัว สามารถ
 ผลิตที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนได้ทุกกลุ่มรายได้ จึงทำให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีความตื่นตัวใน
 ทุก ๆ พื้นที่ เทศบาลเมืองบ้านโป่ง เป็นชุมชนหนึ่งที่ประชาชนในพื้นที่มีความต้องการที่อยู่อาศัย
 เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเทศบาลเมืองบ้านโป่งเป็นศูนย์กลางเมือง การใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคาร
 พาณิชยกรรมในเขตเทศบาลจึงมีขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชน การปลูกสร้างอาคาร
 พาณิชยกรรมจะขยายตัวขึ้นไปทางพื้นที่ตอนเหนือของเทศบาล ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของบ้านจัดสรร ซึ่ง
 อยู่บริเวณถนนปากแตร ถนนค่าสหลวง ถนนข้างประปาใหม่ ถนนบ้านผู้ใหญ่บุญ และหลังบริเวณถนน
 เฉลิมพระเกียรติ ร.9 พื้นที่สำหรับสร้างโรงงานอุตสาหกรรมมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะอยู่พื้นที่ด้าน
 ตะวันออกบริเวณถนนทรงพลจะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก การใช้พื้นที่มีการขยายตัวมากขึ้น โดย

เฉพาะการขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาการใช้พื้นที่ของเทศบาลเมืองบ้านโป่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 จนถึงปี พ.ศ. 2534 พบว่าชุมชนเมืองบ้านโป่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยมีการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารประเภทต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 1,382.32 ไร่ ซึ่งมีการขยายการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า หรือคิดเป็นร้อยละ 76.00 ของการใช้พื้นที่ทั้งหมด และเหลือพื้นที่ว่างน้อยลงคือ 436.43 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 24.00

สรุปลักษณะการใช้ที่ดิน

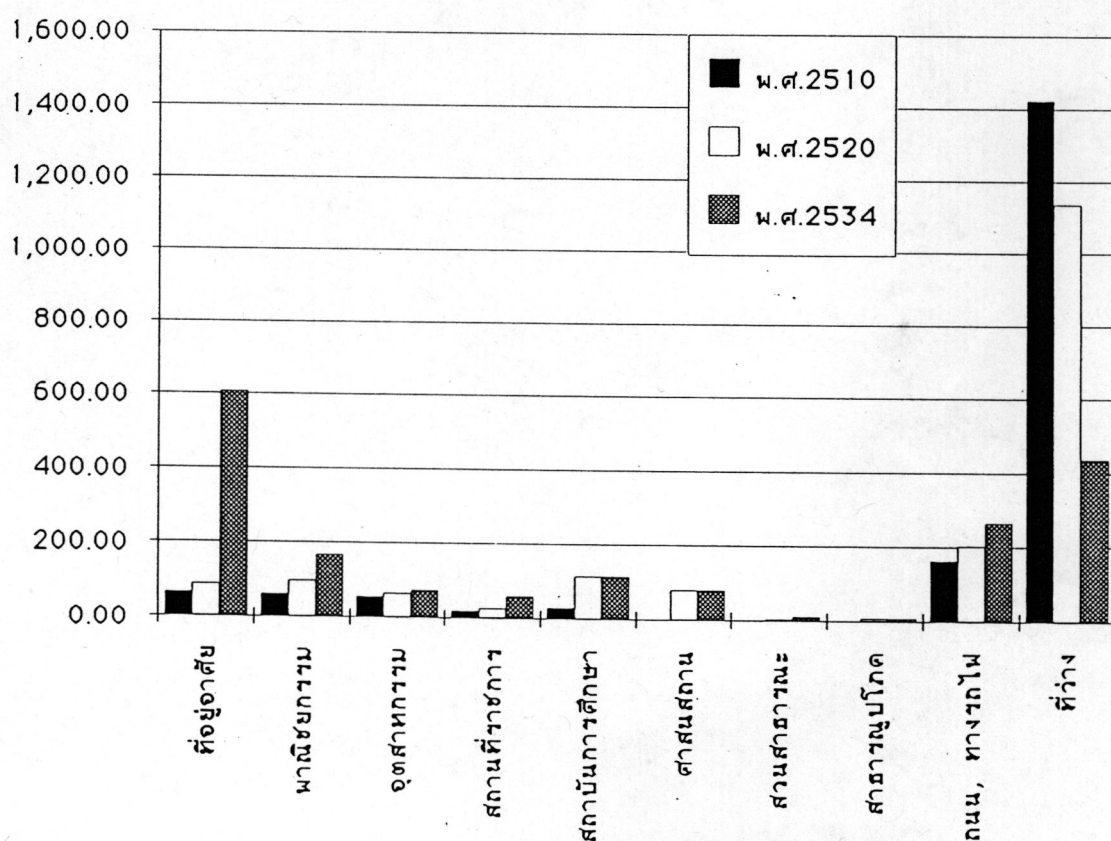
การใช้ที่ดินของชุมชนเมืองบ้านโป่ง เริ่มจากบริเวณริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลอง การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินเพื่อที่พักอาศัย รองลงมาคือ การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรม การใช้ที่ดินขยายตัวต่อเนื่องจากศูนย์กลางชุมชน มีทิศทางการใช้พื้นที่ออกไปทางด้านเหนือของชุมชนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีพื้นที่ว่างในการรองรับการขยายตัวของชุมชน และพื้นที่เป็นราบกว้างใหญ่กว่าพื้นที่อื่น ๆ โดยมีถนนแอสฟัลต์เป็นถนนสายหลักเชื่อมการติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ได้โดยสะดวก ดังนั้นโอกาสในการพัฒนาพื้นที่จึงสูงกว่าพื้นที่บริเวณอื่น ๆ สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกและด้านใต้มีการขยายตัวน้อยกว่า เนื่องจากพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นเขตรถไฟและมีคลองส่งน้ำชลประทานตัดผ่านพื้นที่ ส่วนพื้นที่ด้านใต้มีขนาดเล็กที่สุด ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนและวัด พื้นที่มีความเสียเปรียบด้านเส้นทางคมนาคมที่สำคัญตัดผ่าน และมีทางรถไฟสายใต้ผ่านพื้นที่อีกด้วย การขยายการใช้พื้นที่มาทางด้านใต้จึงน้อยมาก ด้านตะวันตกไม่มีการขยายการใช้พื้นที่ เนื่องจากติดกับแม่น้ำแม่กลอง ในช่วงปี พ.ศ. 2495-2510 มีการใช้พื้นที่ร้อยละ 21.71 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 37.53 ในช่วงปี พ.ศ. 2511-2520 และมีการใช้พื้นที่เพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 76.00 ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2534

ตารางที่ 4.7 แสดงการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่งปี พ.ศ. 2510, 2520 และ 2534

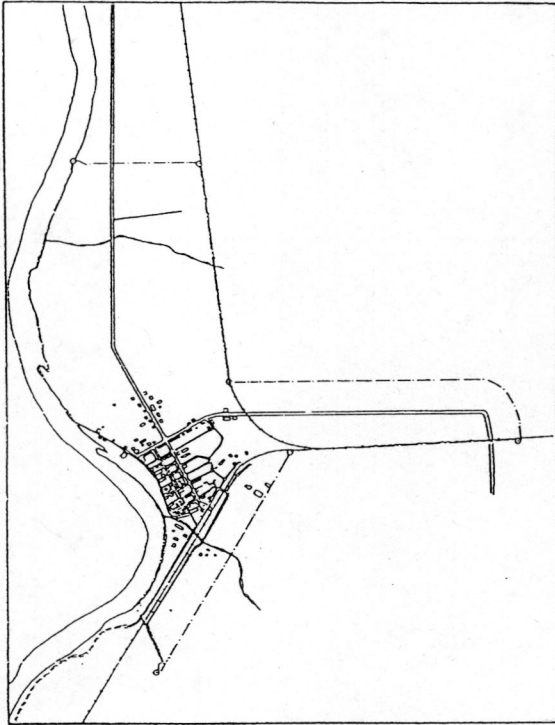
ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2510		พ.ศ. 2520		พ.ศ. 2534	
	ไร่ พื้นที่	ร้อยละ	ไร่ พื้นที่	ร้อยละ	ไร่ พื้นที่	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย	65.13	3.58	87.63	4.82	605.67	33.30
พาณิชย์กรรม	60.63	3.34	98.13	5.40	168.02	9.2
อุตสาหกรรม	56.31	3.09	65.06	3.59	72.34	4.01
สถานที่ราชการ	18.88	1.05	26.06	1.43	59.06	3.25
สถาบันการศึกษา	30.25	1.66	114.45	6.29	114.45	6.29
ศาสนสถาน	-	-	79.45	4.38	79.45	4.38
สวนสาธารณะ	-	-	2.63	0.11	10.45	0.57
สาธารณูปโภค	-	-	7.00	0.38	7.00	0.38
ถนน, ทางรถไฟ, แม่น้ำ, ลำคลอง	163.75	9.00	202.13	6.29	265.28	14.59
ว่าง	1,423.81	78.28	1,136.21	62.49	436.43	24.00
รวม	1,818.75	100.00	1,818.75	100.00	1,818.75	100.00

ที่มา : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

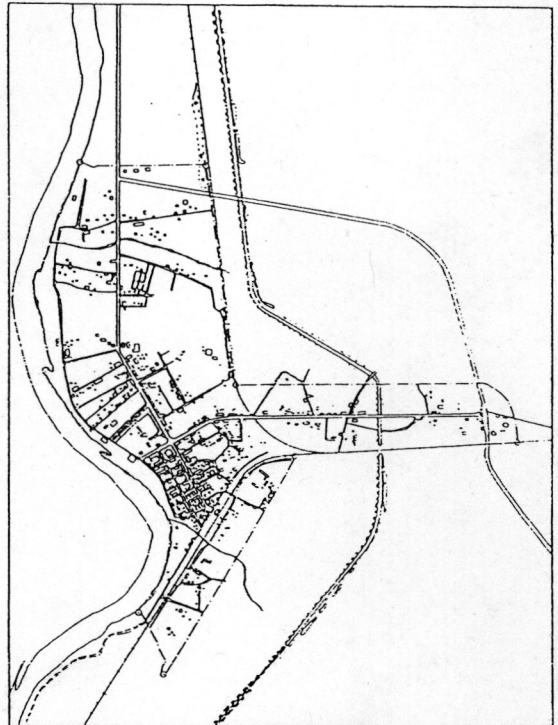
แผนภูมิที่ 4.4 แสดงการใช้ที่ดินชุมชนเมืองบ้านโป่ง พ.ศ. 2510, 2520 และ 2534

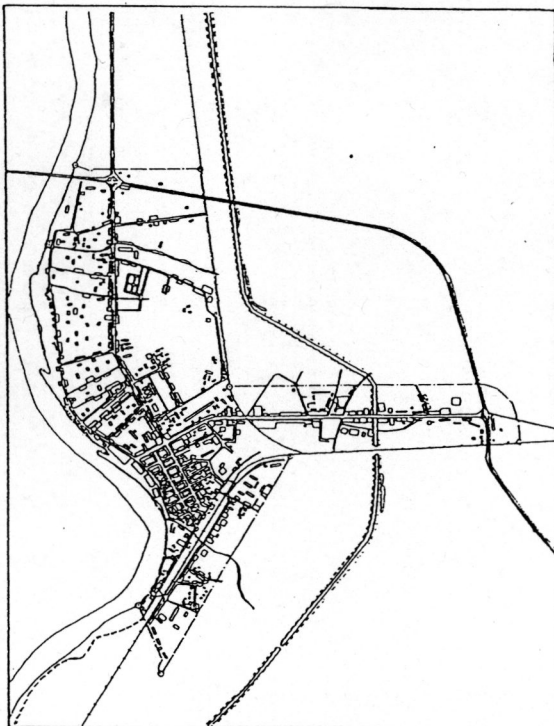
แผนที่ 4.4 แสดงวิวัฒนาการการใช้ที่ดินชุมชนเมืองบ้านโป่ง พ.ศ. 2495, 2510, 2520 และ 2534

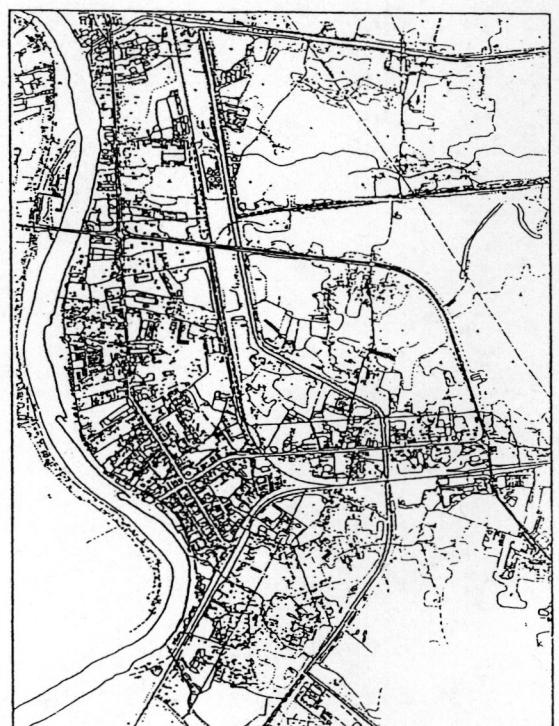
พ.ศ. 2495

พ.ศ. 2510

พ.ศ. 2520

พ.ศ. 2534

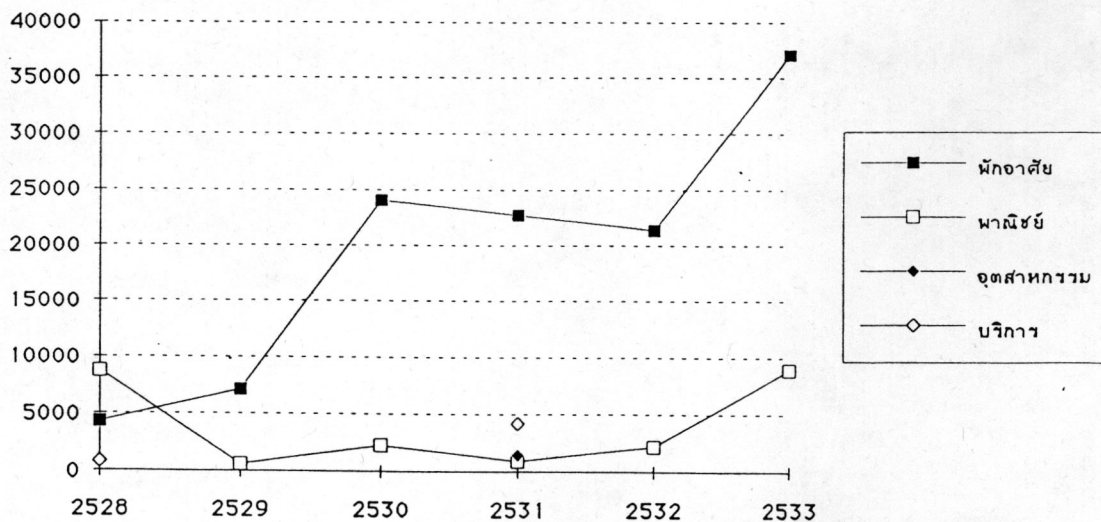
ตารางที่ 4.8 แสดงสถิติการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ระหว่างปี พ.ศ. 2498-2510, 2511-2520 และ พ.ศ. 2521-2533

จำนวนตามประเภทการขออนุญาตปลูกสร้าง

ปี พ.ศ.	พาณิชย์พักอาศัย		พักอาศัย		โรงงานอุตสาหกรรม		บริการ		โรงเรียน โรงพยาบาล		อื่น ๆ		รวม	
	ตารางเมตร	ร้อยละ	ตารางเมตร	ร้อยละ	ตารางเมตร	ร้อยละ	ตารางเมตร	ร้อยละ	ตารางเมตร	ร้อยละ	ตารางเมตร	ร้อยละ	ตารางเมตร	ร้อยละ
2498 - 2510	96,089	59.17	35,570	21.88	24,366	15.0	-	-	6,422	3.950	-	-	162,447	100.00
2511 - 2520	67,323	49.81	37,626	27.84	13,000	9.62	4,800	3.55	12,032	8.92	361	0.26	135,142	100.00
2521 - 2533	991853.7	34.69	167,623.12	58.24	2,580	0.89	14,684.55	5.1	-	-	3,117.5	1.08	287,858.87	100.00
รวม	263,265.7	44.97	240,819.12	41.14	39,946	6.82	19,484.55	3.33	18,454	3.15	3,478.5	0.59	585,447.87	100.00

ที่มา : จากตารางที่ 3 ภาคผนวก

แผนภูมิที่ 4.5
แสดงสถิติการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
พ.ศ.2528-2533

การเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดิน

จากการศึกษาข้อมูลการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง จากตารางที่ 4.10 ในปี พ.ศ.2520 และ 2534 พบว่าการเปลี่ยนแปลงดังนี้ คือ

1. การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย

ในช่วงระยะเวลา 14 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2520-2534) การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากกว่า 5 เท่า มีการใช้พื้นที่เพิ่มมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ซึ่งในปี พ.ศ.2520 การใช้ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัยมี 87.63 ไร่ และเพิ่มขึ้นเป็น 605.67 ไร่ ในปี พ.ศ.2534 มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 518.04 ไร่ หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 42.42 ต่อปี

การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยมีการใช้พื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.30 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด บริเวณที่พักอาศัยจะกระจายอยู่ทั่วไปในเขตเทศบาล และจะอยู่หนาแน่นบริเวณพื้นที่ตอนกลางของชุมชนซึ่งเป็นบริเวณที่ต่อเนื่องกับย่านพาณิชย์กรรม และจะเบาบางลงเมื่อห่างจากศูนย์กลางพาณิชย์กรรมออกไป การใช้ที่ดินสำหรับที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณราคาที่ดินปานกลางและต่ำคือ ราคาตั้งแต่ 2,500-7,500 บาทต่อตารางวา การขยายตัวของที่พักอาศัยยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประชาชนยังมีความต้องการที่พักอาศัยอีกเป็นจำนวนมากโดยมีทิศทางการขยายตัวขึ้นไปยังพื้นที่ด้านเหนือของชุมชน ซึ่งพื้นที่เป็นที่ราบกว้างใหญ่กว่าพื้นที่บริเวณอื่น ๆ ไม่มีทางรถไฟ และคลองส่งน้ำชลประทานตัดผ่านพื้นที่เหมือนด้านตะวันออกและด้านใต้ ซึ่งจะทำให้การขยายตัวของชุมชนขาดความต่อเนื่อง และยังมีเหลือพื้นที่ว่างสำหรับรองรับการขยายตัวของที่พักอาศัย และเป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับบริเวณอื่นได้โดยสะดวก ที่อยู่อาศัยใหม่จะอยู่ทางด้านเหนือของชุมชนบริเวณถนนค่ายหลวง ปากแตรข้างประปาใหม่ บ้านผู้ใหญ่บุญ และถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9

2. การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรม

ในปี พ.ศ.2520 เทศบาลเมืองบ้านโป่งมีพื้นที่พาณิชย์กรรม 98.13 ไร่ และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 158.02 ไร่ ในปี พ.ศ.2534 หรือคิดเป็นร้อยละ 8.69 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 69.89 ไร่ โดยคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 5.08 ต่อปี

ปัจจุบันแหล่งธุรกิจการค้าและย่านพาณิชย์กรรมจะจับกลุ่มหนาแน่นอยู่บริเวณศูนย์กลางชุมชน และถนนสายหลักคือ ถนนแสงชูโต ซึ่งอยู่ในแนวทิศเหนือ-ใต้ และถนนทรงพลบริเวณวงเวียนนาฬิกา ซึ่งทั้งถนนแสงชูโตและถนนทรงพลเป็นถนนสายสำคัญของชุมชนที่ผ่านใจกลางเมือง และเชื่อมการติดต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ทางด้านเหนือและด้านตะวันออก ดังนั้นการใช้ที่ดินสำหรับพาณิชย์กรรมในบริเวณนี้จึงมีราคาสูงกว่าบริเวณอื่น ๆ คือ ราคาตั้งแต่ 12,500-15,000 บาทต่อตารางวา บริเวณพาณิชย์กรรมนอกจากจะอยู่บริเวณถนนสายหลักที่สำคัญแล้ว ยังอยู่รวมกันในบริเวณถนนสายย่อยที่แยกจากถนนสายหลัก เช่น ถนนประชาชนิม ถนนศรีวังตาล ถนนสุขาวดี และถนนโมหิตสกุล เป็นต้น อาคารร้านค้าส่วนใหญ่จะเป็นอาคารพาณิชย์สูง 2-4 ชั้น ซึ่งใช้เป็นร้านค้าขายแล้วยังใช้พักอาศัยด้วย

3. การใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม

ในปี พ.ศ. 2520 การใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมในเขตเทศบาลมี 65.09 ไร่ และเพิ่มขึ้นเป็น 72.94 ไร่ ในปี พ.ศ. 2534 หรือคิดเป็นร้อยละ 4.01 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด ในช่วง 14 ปี มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น 7.88 ไร่ หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวเพียง 0.82 ต่อปี ซึ่งนับว่าการขยายตัวของอุตสาหกรรมมีน้อยมาก เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ในเขตเทศบาลที่มีขนาดเล็ก ทำให้โอกาสในการขยายพื้นที่ของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิมและอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นใหม่เป็นไปได้ยาก ดังนั้นอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ส่วนใหญ่จะอยู่นอกเขตเทศบาล อุตสาหกรรมที่มีอยู่ในเขตเทศบาลเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กแทบทั้งสิ้น ส่วนใหญ่จะเป็นประเภท กิ่ง-เชื่อมโลหะ ซ่อมเครื่องยนต์และต่อตัวถังรถยนต์ เนื่องจากชุมชนเมืองบ้านโป่งเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง มีเส้นทางคมนาคมสายสำคัญที่ติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ได้สะดวก จึงทำให้อุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวมีมากในพื้นที่ และส่วนใหญ่จะอยู่ทางด้านตะวันออก บริเวณริมถนนทรงพล และพื้นที่ด้านเหนือบริเวณริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองจะเป็นอุตสาหกรรมประเภท หัตถกรรมและกิจการคือ สานเช็ง ที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณถนนทรงพลที่ดินจะมีราคาสูงคือ ราคาตั้งแต่ 10,000-12,500 บาทต่อตารางวา ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งในบริเวณอื่น ๆ ที่ดินจะมีราคาปานกลางและต่ำ

4. การใช้ที่ดินเพื่อสถาบันราชการ

ในปี พ.ศ. 2520 มีการใช้ที่ดิน 26.06 ไร่ และเพิ่มขึ้นเป็น 59.06 ไร่ ในปี พ.ศ. 2534 หรือคิดเป็นร้อยละ 3.25 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 33 ไร่ หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 11.51 ต่อปี สถานที่ราชการจะเกาะกลุ่มกันอยู่ใกล้กับย่านพาณิชย์กรรมบริเวณระหว่างถนนแสงชูโต ถนนทรงพล และถนนเลียบบริมน้ำ

5. การใช้ที่ดินเพื่อสวนสาธารณะ

ในปี พ.ศ. 2520 มีเพียง 2.63 ไร่ และมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 10.45 ไร่ ในปี พ.ศ. 2534 คิดเป็นร้อยละ 0.57 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด ซึ่งนับว่าน้อยมาก และไม่เพียงพอกับความต้องการของประชากรในชุมชน พื้นที่สวนสาธารณะส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองบริเวณถนนริมน้ำใกล้กับศาลาประชาคม ห้างสมุดประชาชื่น และตลาดกลาง

6. การใช้ที่ดินเพื่อถนน ซอย ทางรถไฟ แม่น้ำ ลำคลอง

การใช้ที่ดินที่เป็นถนน ซอย ทางรถไฟ และแม่น้ำลำคลองมีค่อนข้างมาก เนื่องจากในเขตเทศบาลมีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านทางด้านตะวันตก มีคลองส่งน้ำชลประทานผ่านพื้นที่ทางด้านตะวันออก ตลอดจนมีเส้นทางรถไฟสายใต้ผ่านพื้นที่ด้านใต้และสายไปกาญจนบุรีทางด้านตะวันออกขึ้นไปทางด้านเหนือ โดยในปี พ.ศ. 2520 มีพื้นที่ 202.13 ไร่ และเพิ่มขึ้นเป็น 265.28 ไร่ ในปี พ.ศ. 2531 หรือคิดเป็นร้อยละ 14.59 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด

โดยทั่วไปการใช้ที่ดินแต่ละประเภทในชุมชนเมืองบ้านโป่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ยกเว้นการใช้ที่ดินเพื่อสถานศึกษา ศาสนสถาน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ทางพื้นที่ด้านใต้ของชุมชน และการใช้ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภค ไม่มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม เนื่องจากสาธารณูปโภคสามารถเพิ่มกำลังผลิตได้โดยไม่ต้องใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น

การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ในปี พ.ศ. 2520 และปี พ.ศ. 2531 แสดงถึงประเภทและขนาดของการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ของชุมชนว่าส่วนใหญ่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ในช่วงระยะเวลา 14 ปี พื้นที่ของเมืองที่พัฒนาแล้ว (Built-up Area) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 72.85 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด หรือเท่ากับ 1,325.07 ไร่ จากพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาล 1,818.75 ไร่ และเมื่อมีการพัฒนาการใช้พื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้พื้นที่ว่างลดลง โดยปี พ.ศ. 2520 มีพื้นที่ว่างถึง 1,136.21 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 62.46 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด เมื่อถึงปี พ.ศ. 2534 มีพื้นที่ว่างลดลงเหลือ 436.43 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 27.14 ของพื้นที่เมือง

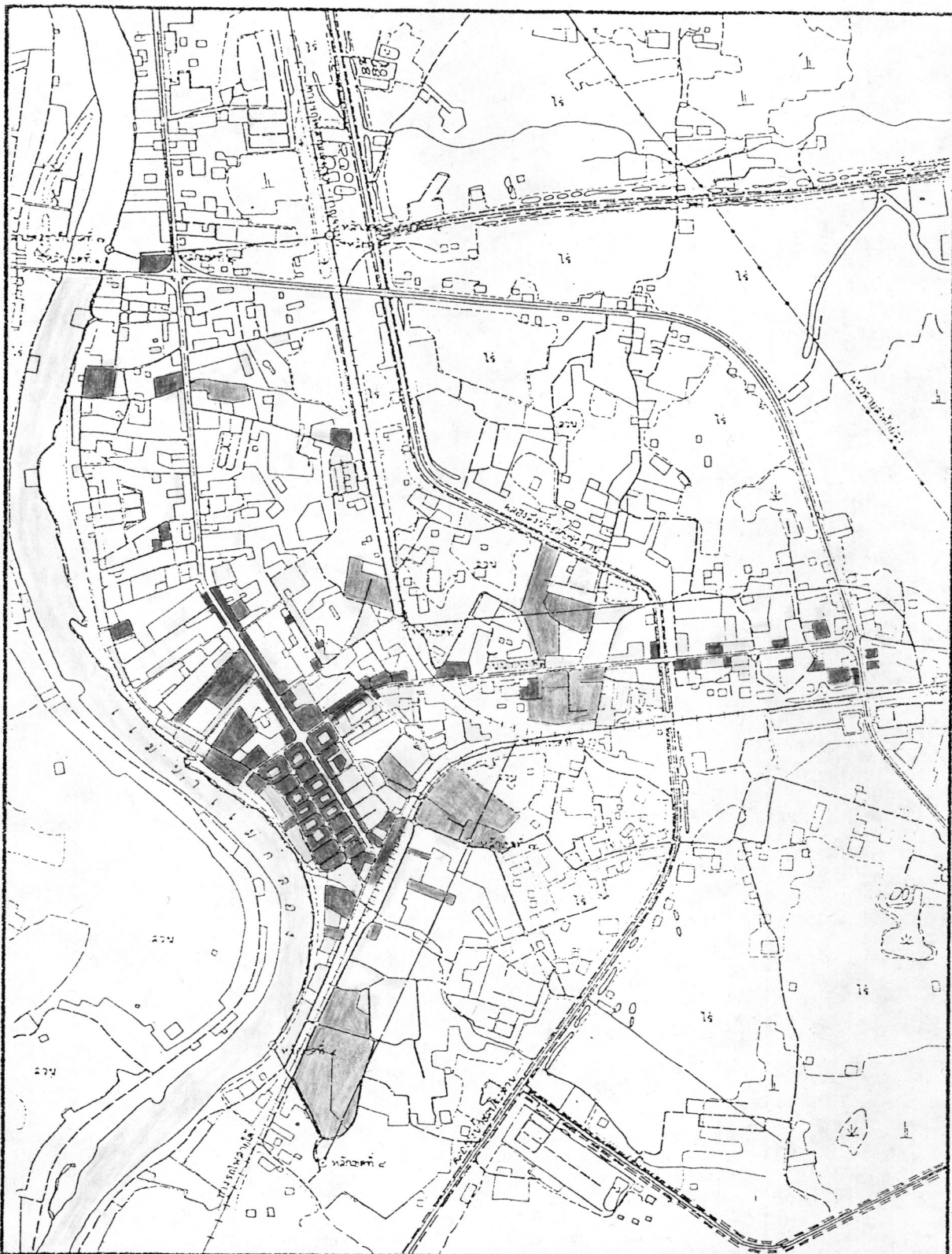
ทั้งหมด พื้นที่ว่างส่วนใหญ่อยู่บริเวณทางตอนเหนือของชุมชน โดยการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยมีการขยายตัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การใช้ที่ดินเพื่อส่วนสาธารณะ สถาบันราชการ และพาณิชย์กรรม ตามลำดับ ซึ่งอัตราการขยายตัวของการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเฉลี่ยร้อยละ 8.56 ต่อปี

การขยายตัวของชุมชนเป็นไปตามเส้นทางคมนาคมสายหลักคือถนนแสงชูโต และถนนทรงพล การขยายตัวของชุมชนมีแนวโน้มหันไปทางด้านเหนือ การใช้ที่ดินในชุมชนมีลักษณะการใช้ที่ดินหลายประเภทในบริเวณเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกประเภทการใช้ที่ดินเป็นบริเวณใดบริเวณหนึ่งให้ชัดเจน เช่น อุตสาหกรรมอยู่ปะปนกับที่พักอาศัย พาณิชยกรรมอยู่ใกล้กับสถาบันราชการ และส่วนสาธารณะ จากลักษณะดังกล่าวทำให้ชุมชนขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดังนั้นควรมีการควบคุมและจัดระเบียบการใช้ที่ดินเพื่อให้มีการขยายตัวไปยังทิศทางที่เหมาะสม

ตารางที่ 4.9 แสดงการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ปี พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2534

ประเภท	พ.ศ. 2520		พ.ศ. 2534		การเปลี่ยนแปลง (ไร่)	อัตราการขยายตัว (เฉลี่ยต่อปี)
	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ		
ที่อยู่อาศัย	87.63	4.82	605.67	33.30	518.04	42.22
พาณิชย์กรรม	98.13	5.40	168.02	9.23	69.89	5.08
อุตสาหกรรม	65.06	3.58	72.94	4.01	7.88	0.82
สถาบันราชการ	26.06	1.43	59.06	3.25	33.00	11.51
สถานศึกษา	114.45	6.29	114.45	6.29	-	-
ศาสนสถาน	79.45	4.38	79.45	4.38	-	-
ส่วนสาธารณะ	2.63	0.11	10.45	0.57	7.82	27.03
สาธารณูปโภค	7.00	0.38	7.00	0.38	-	-
ถนน ทางรถไฟ แม่น้ำ ที่ว่าง	202.13	6.29	265.28	14.59	63.15	2.84
	1136.21	62.47	436.43	27.14	699.78	5.14
รวม	1818.75	100.00	1818.75	100.00	-	7.23

ที่มา : กองสำรวจ สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

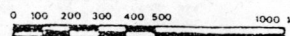
การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง การใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2520

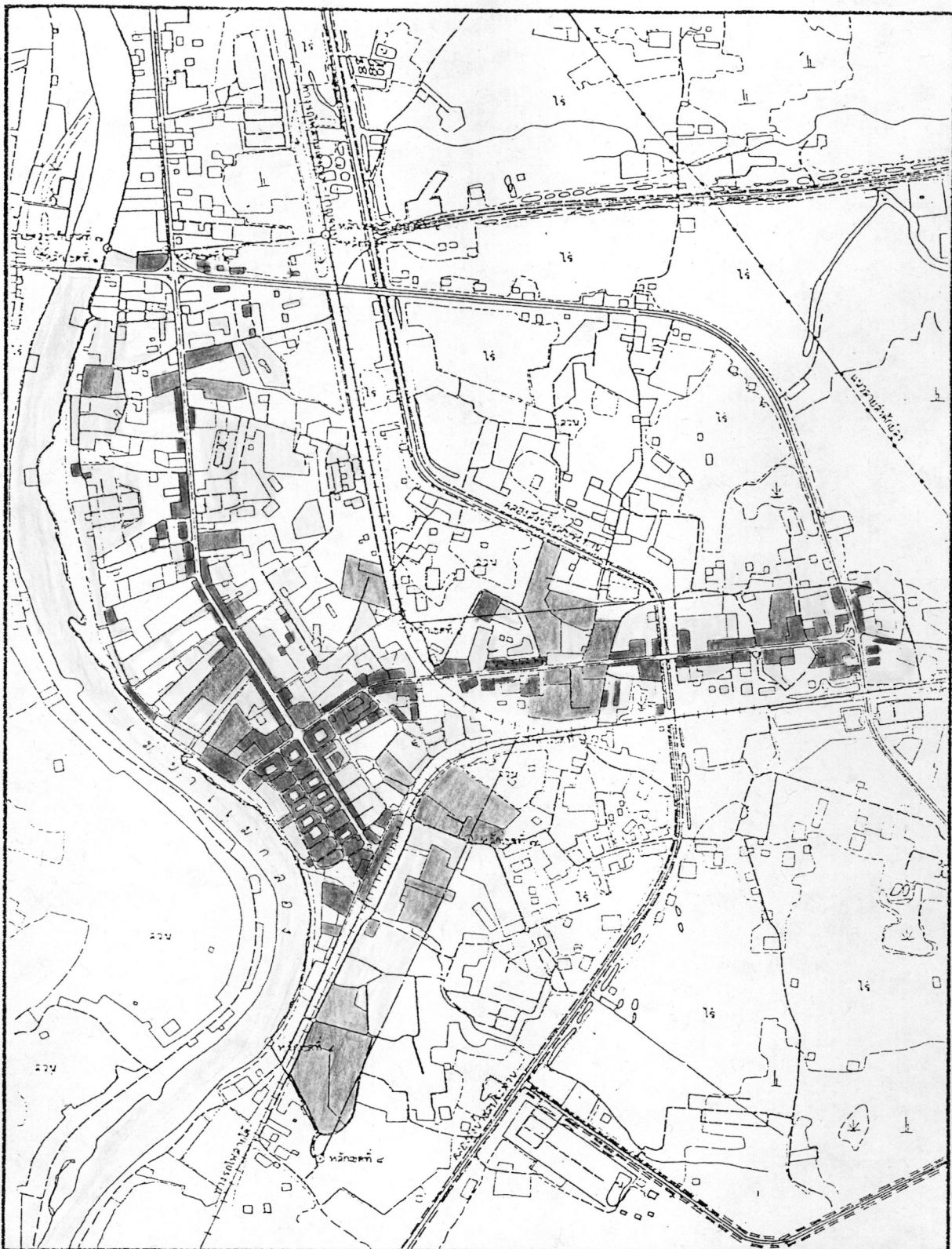
สัญลักษณ์	ที่อยู่อาศัย	สถาบันการศึกษา
	พาณิชยกรรม	ศาสนสถาน
	อุตสาหกรรม	สวนสาธารณะ
	สถานที่ราชการ และสาธารณสุขไทย	แม่น้ำ, ลำคลอง
		ว่าง

ที่มา สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

แผนที่ 4.5

มาตราส่วน

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง การใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2534

สัญลักษณ์	ที่อยู่อาศัย	สถาบันการศึกษา
	พาณิชยกรรม	ศาสนสถาน
	อุตสาหกรรม	สวนสาธารณะ
	สถานที่ราชการ และสาธารณูปโภค	แม่น้ำ, ลำคลอง
		ที่ว่าง

ที่มา สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

แผนที่ 4.6

0 100 200 300 400 500 1000 ม

มาตราส่วน

ราคาที่ดิน

1. ราคาที่ดินในเขตเทศบาล (แผนที่ 4.7)

ในปัจจุบันที่ดินในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง มีราคาต่างกันตั้งแต่ ราคาที่ดินต่ำกว่า 2,500 บาทต่อตารางวา จนถึงที่ดินราคา 15,000 บาทต่อตารางวา การกำหนดราคาที่ดินนี้ถือตามราคาประเมินที่ดินกลางจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ.2534 การกำหนดราคาที่ดินแบ่งเป็น 3 บริเวณ ตามราคาที่ดินดังนี้

1. ที่ดินติดริมถนนสายหลัก ที่ลู่ในรัศมี 30 เมตร
2. ที่ดินติดถนน ซอย ที่ลู่ในรัศมี 30 เมตร
3. กลุ่มที่ดินนอกเหนือจากบริเวณที่ 1 และ 2 รัศมี 30 เมตร

1.1 ราคาที่ดินสูงสุดในเขตเทศบาล ราคาระหว่างตารางวาละ 12,500-15,000 บาท ได้แก่ ที่ดินบริเวณริมถนนแสงชูโต ถนนทรงพล และถนนประจักษ์นิคม บริเวณดังกล่าวเป็นถนนสายหลักสำคัญที่ใช้เป็นเส้นทางเข้าสู่ศูนย์กลางของเมือง และเป็นศูนย์รวมกิจกรรมหลายประเภท เช่น ตลาดสด ร้านค้า โรงพยาบาล บริษัท สำนักงาน ธนาคาร เป็นต้น

1.2 ราคาตั้งแต่ตารางวาละ 10,000-12,500 บาทต่อตารางวา ได้แก่ บริเวณถนนทรงพลช่วงตั้งแต่คลองชลประทานขึ้นไปทางทิศตะวันออกจรดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ตรงบริเวณสามแยกบริเวณถนนโฆสิตสุกุล และถนนเสวีนิคม

1.3 ราคาตั้งแต่ตารางวาละ 7,500-10,000 บาทต่อตารางวา ได้แก่ บริเวณถนนริมน้ำ ถนนศรีวิงตาล ถนนสุขาวดี ถนนสุคนธ์ประสา ถนนเสวีนิคมและถนนแสงชูโตช่วงติดกับถนนสุคนธ์ประสาลงมาทางทิศใต้จรดกับถนนหลังสถานีรถไฟ

1.4 ราคาตั้งแต่ตารางวาละ 5,000-7,500 บาทต่อตารางวา ได้แก่ บริเวณที่ดินติดถนนริมน้ำ ถนนไกรฤกษ์ ถนนข้างโรงพยาบาล ถนนกระจ่างวัฒนา ถนนเข้าวัดอุทิศ ถนนเข้าวัดลาด ถนนประจักษ์อุทิศ ซอยสันติสุข ซอยเพิ่มพัฒนา ซอยข้างเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ซอยประสันติ

1.5 ราคาตั้งแต่ตารางวาละ 2,500-5,000 บาทต่อตารางวา ได้แก่ บริเวณที่ดินติดถนนหลังสถานีรถไฟ ถนนหน้าสถานีรถไฟ ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 ถนนบ้านโป่งใหม่

ถนนประชาร่วมใจ ซอยรุ่งโรจน์ ถนนเทพการ และบริเวณพื้นที่ติดถนนค่าสหวางทั้งหมดจนถึง ถนนไกรฤกษ์ที่พื้นรัศมี 30 เมตรด้วย

1.6 ราคาต่ำกว่า 2,500 บาทต่อตารางวา ส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่ดินที่พื้นรัศมี 30 เมตร ซึ่งอยู่หลังถนนและซอยต่าง ๆ

2. ราคาที่ดินนอกเขตเทศบาล (แผนที่ 4.8)

ราคาที่ดินนอกเขตเทศบาลทั้ง 13 ตำบล ภายในเขตอำเภอบ้านโป่ง ได้แบ่งราคาที่ดินออกเป็น 4 กลุ่ม ตามราคาที่ดินดังนี้

1. ที่ดินติดถนนในรัศมี 40 เมตร
2. ที่ดินติดแม่น้ำแม่กลองรัศมี 40 เมตร
3. ที่ดินติดคลองชลประทาน หรือทางสาธารณะประโยชน์รัศมี 40 เมตร
4. ที่ดินนอกเหนือจากกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 พื้นรัศมี 40 เมตร

2.1 ราคาตั้งแต่ 1,500 - 2,000 บาทต่อตารางวา ได้แก่ ที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 (บ้านโป่ง - กาญจนบุรี) ตลอดทั้งสาย ที่ผ่านในเขตตำบลท่าเสา ตำบลปากแรต ตำบลสวนกล้วย ตำบลหนองกบ ตำบลหนองลือ และที่ดินติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (สายเพชรเกษม) ช่วงตำบลดอนกระเบื้อง ถนนทั้งสองสายเป็นถนนสายหลักที่สำคัญของอำเภอบ้านโป่ง

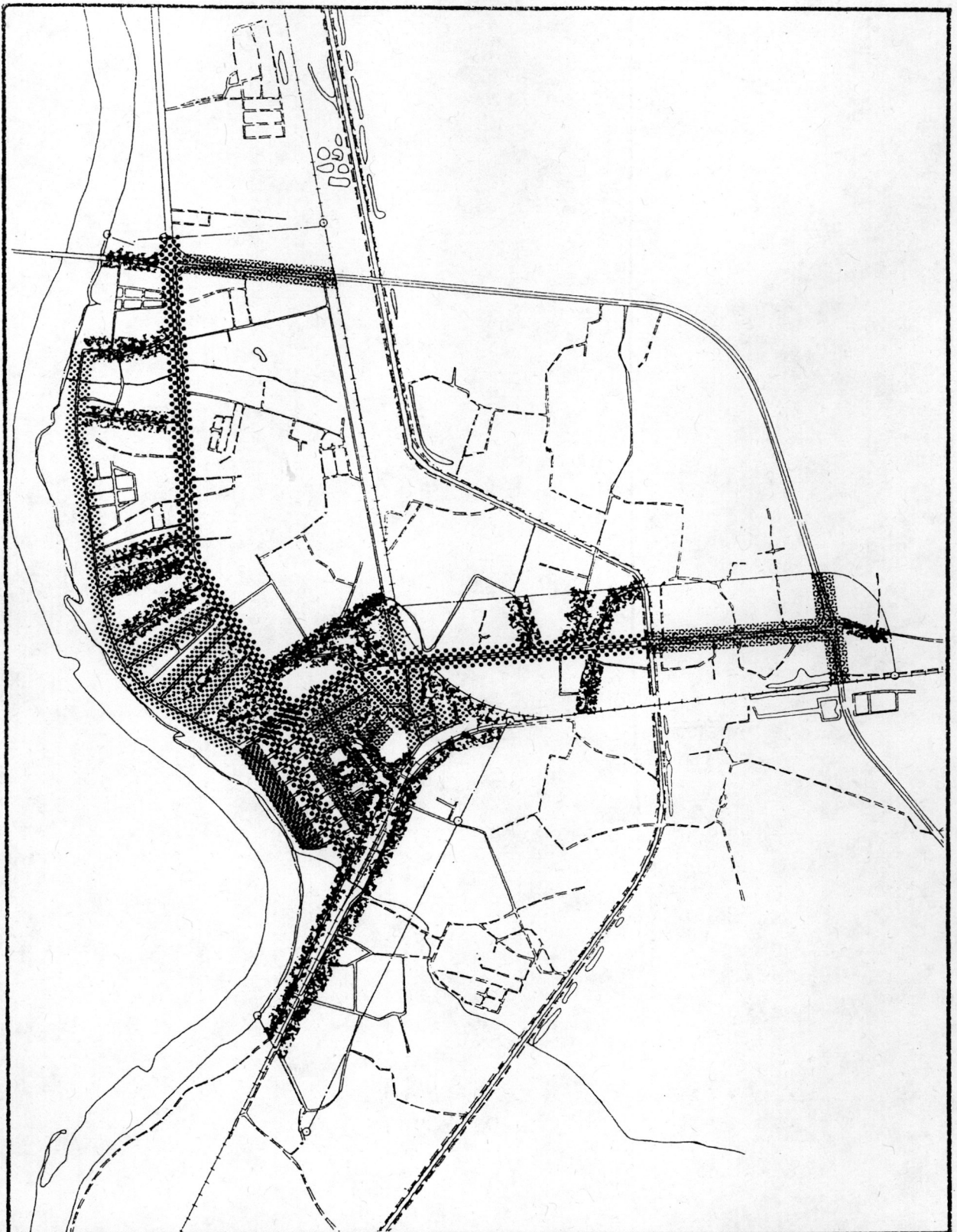
2.2 ราคาตั้งแต่ 1,250 - 1,500 บาทต่อตารางวา ได้แก่ ที่ดินติดถนนบ้านโป่ง - เบิกไพร

2.3 ราคาตั้งแต่ 1,000 - 1,250 บาทต่อตารางวา ส่วนใหญ่เป็นที่ดินติดกับริมแม่น้ำแม่กลองและถนนซอย

2.4 ราคาต่ำกว่า 1,000 บาทต่อตารางวา จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ที่ดินติดคลองชลประทานและทางสาธารณะประโยชน์

จากการศึกษาข้อมูลของราคาที่ดินทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลแล้ว พบว่า ราคาที่ดินในเขตเทศบาลจะสูงกว่านอกเขตเทศบาลค่อนข้างมาก เนื่องจากในเขตเทศบาลเมือง บ้านโป่งเป็นศูนย์กลางเมือง เป็นแหล่งรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่ดินจึงมีราคาแพง และราคาจะลดลงเมื่อห่างจากศูนย์กลางของเมืองออกมา ซึ่งนอกเขตเทศบาลที่อยู่ในเขตอำเภอ บ้านโป่ง ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำนา ไร่ อ้อย และพื้นที่บางส่วนของตำบล ท่าพา ไร่บึงใหญ่ จะเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ดังนั้นราคาที่ดินจึงไม่แพง เมื่อเทียบกับราคาที่ดินในเขตเทศบาล ที่ดินจะมีราคาสูงในย่านการค้าที่สำคัญและบริเวณที่ติดถนนสายหลักของเมือง

การใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง โดยทั่วไปจะอยู่หนาแน่นบริเวณศูนย์กลางชุมชน บริเวณถนนแสงชูโต และถนนทรงพล บริเวณดังกล่าวที่ดินมีราคาสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากเป็นถนนสายหลักของชุมชน และเป็นศูนย์รวมของพาณิชยกรรม ราคาที่ดินจึงสูง คือ ราคาจะหว่าง 12,500 - 15,000 บาทต่อตารางวา ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อที่พักอาศัย จะมีราคาอยู่ในระดับปานกลางและต่ำ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณทางตอนเหนือของชุมชน ได้แก่ ถนนคำสหลวง ถนนพัฒนา ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 และถนนห้างประปาใหม่ เป็นต้น การใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม ส่วนใหญ่อยู่พื้นที่ด้านตะวันออกบริเวณถนนทรงพล เพื่อความสะดวกในการคมนาคมขนส่งสินค้าและวัตถุดิบ ที่ดินจะมีราคาสูงบริเวณริมถนนทรงพล นอกจากบริเวณดังกล่าวแล้วที่ดินจะมีราคาปานกลางและต่ำ สำหรับพื้นที่ทางด้านใต้ที่ดินส่วนใหญ่จะมีราคาต่ำ เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนและวัด การพัฒนาพื้นที่ทางด้านนี้มีน้อย

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ราคาที่ดินในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่งปี พ.ศ. 2534

สัญลักษณ์	ราคา	หน่วย
	2,500	บาทต่อตารางวา
	2,500 - 5,000	"
	5,000 - 7,500	"
	7,500 - 10,000	"
	10,000 - 12,500	"
	12,500 - 15,000	"

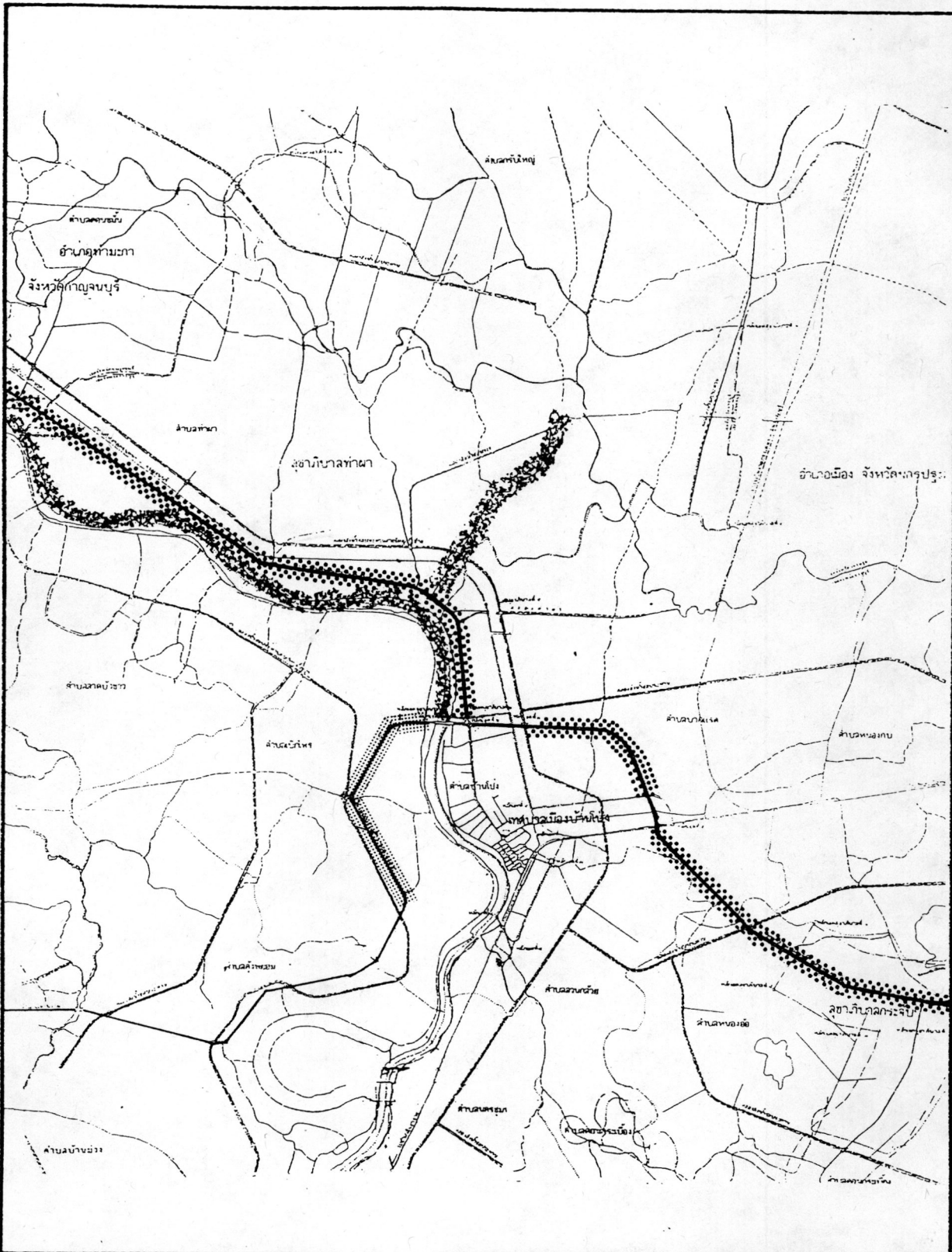
ที่มา : ราคาประเมินที่ดินกลาง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2534

แผนที่ 4.7

0 100 200 300 400 500 1000 ม

มาตราส่วน

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ราคาที่ดินนอกเขตเทศบาล อำเภอบ้านโป่งปี พ.ศ.2534

สัญลักษณ์		1,000 บาทต่อตารางวา
		1,000 - 1,250 "
		1,250 - 1,500 "
		1,500 - 2,000 "

ที่มา : ราคาประเมินที่ดินกลาง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ.2534

แผนที่ 4.8

0 100 200 300 400 500 1000 ม

มาตราส่วน

ลักษณะของอาคารบ้านเรือนในชุมชนเมืองบ้านโป่ง

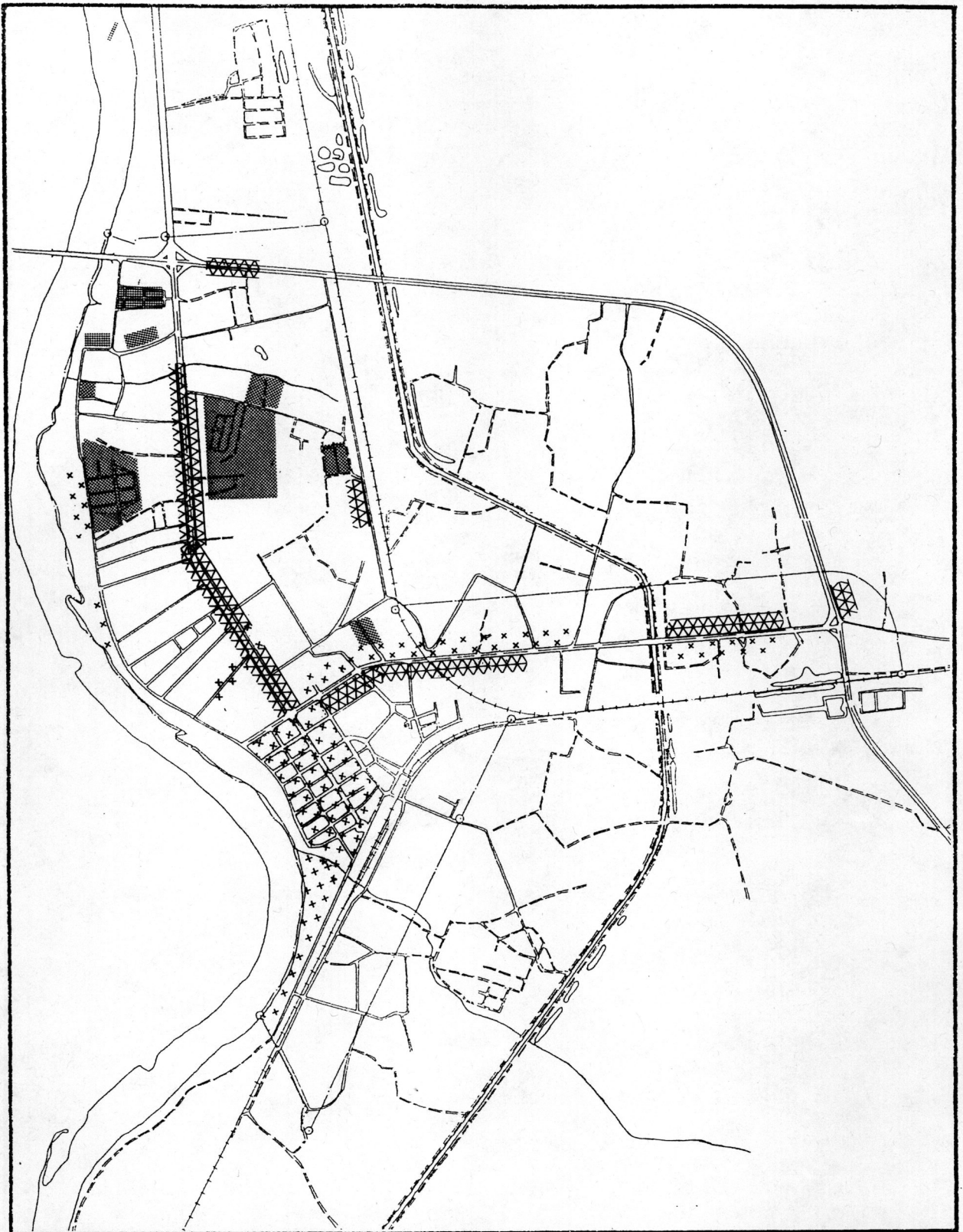
ก. อาคารรุ่นเก่า

สภาพบ้านเรือนของชุมชนเมืองบ้านโป่ง ก่อนพ.ศ. 2497 จะเป็นอาคารเรือนแถวหรือห้องแถวไม้ 1-2 ชั้น หลังคาทรงปั้นหยา มุงด้วยกระเบื้องว่าว อาคารดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำการค้าขายและเป็นที่พักอาศัยด้วย ส่วนบ้านพักอาศัยแบบบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ จะเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น หลังคาทรงปั้นหยาเช่นกัน จะอยู่บริเวณพื้นที่ด้านใต้ของชุมชน ซึ่งมีไม่มากนัก เนื่องจากประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่นิยมสร้างอาคารเรือนแถว เพราะสามารถใช้ประโยชน์ได้มากกว่าคือ นอกจากจะใช้เป็นที่พักอาศัยแล้วยังทำการค้าขายได้อีกด้วย ต่อมาเมื่อพ.ศ. 2497 ได้เกิดอัคคีภัยครั้งใหญ่ขึ้น ทำให้อาคารบ้านเรือนในชุมชนถูกไฟไหม้เกือบหมด ปัจจุบันยังคงเหลืออาคารรุ่นเก่าอยู่บ้างบริเวณ ถนนริมน้ำ ถนนแสงชูโต และบริเวณด้านใต้ของชุมชน หลังจากไฟไหม้แล้วได้สร้างอาคารพาณิชย์ 2 ชั้นขึ้นมาใหม่ เป็นอาคารที่มีลักษณะรูปทรงที่เหมือนกัน และมีการตัดถนนแบบตาตาราง ทำให้ชุมชนเมืองบ้านโป่งมีความสวยงามและเป็นระเบียบถือว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชุมชน ปัจจุบันอาคารดังกล่าวยังคงลักษณะเดิมเป็นส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างถนนริมน้ำกับหน้าสถานีรถไฟขึ้นไปทางเหนือตามแนวถนนแสงชูโตจนถึงวงเวียนนาฬิกา (แผนที่ 4.9) นับจนถึงปัจจุบันนี้อาคารดังกล่าวมีอายุประมาณ 38 ปีแล้ว อาคารสิ่งปลูกสร้างมีการเปลี่ยนแปลงและต่อเติมขึ้นใหม่บ้างตามกาลเวลา ส่วนที่ต่อเติมขึ้นมาใหม่จะมีจำนวนชั้นที่สูงขึ้นจากเดิม

ข. อาคารรุ่นใหม่

ปัจจุบันจะพบเห็นโดยทั่วไป โดยเฉพาะพื้นที่ด้านเหนือของชุมชน อาคารรุ่นใหม่ทั้งที่เป็นอาคารพาณิชย์หรืออาคารพักอาศัย จะเป็นรูปแบบตามสมัยนิยมที่มีลักษณะรูปทรงที่ต่างกันไป โดยอาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะอยู่ตั้งแต่บริเวณวงเวียนนาฬิกาขึ้นไปทางด้านเหนือของถนนแสงชูโตจนถึงเขตเทศบาล อาคารที่สร้างขึ้นใหม่จะมีจำนวนชั้นที่สูงขึ้น 2-4 ชั้น สำหรับอาคารพักอาศัยจะเป็นลักษณะของบ้านจัดสรร ส่วนใหญ่เป็นทาวน์เฮาส์สูง 2-3 ชั้น อยู่บริเวณถนนคำสหลวง ถนนปากแรต ถนนบ้านโป่งใหม่ และถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9

เมื่อมองภาพรวมของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จากลักษณะของอาคารสิ่งปลูกสร้างแล้วจะบอกให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและทิศทางการขยายตัวของชุมชนด้วย ชุมชนเก่าจะอยู่บริเวณถนนริมน้ำกับหน้าสถานีรถไฟ ต่อมาได้ขยายตัวต่อเนื่องกันมายังพื้นที่ด้านเหนือตามแนวถนนแสงชูโต และด้านตะวันออกตามแนวถนนทรงพล พื้นที่ด้านเหนือส่วนใหญ่เป็นชุมชนใหม่ อาคารสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์รุ่นใหม่อายุ 3-4 ชั้น และบ้านจัดสรร พื้นที่ด้านตะวันออกมีการขยายตัวน้อยกว่าด้านเหนือ พื้นที่บริเวณนี้จะมีลักษณะการผสมผสานกันระหว่างอาคารรุ่นเก่ากับอาคารรุ่นใหม่อย่างเห็นได้ชัด ส่วนพื้นที่ด้านใต้ไม่ค่อยมีการขยายตัวของชุมชน ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนและวัด อาคารสิ่งปลูกสร้างจะเป็นอาคารพักอาศัยรุ่นเก่า

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ที่ตั้งอาคารรุ่นเก่า อาคารรุ่นใหม่ และบ้านจัดสรร

สัญลักษณ์

อาคารรุ่นเก่า

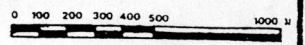
อาคารรุ่นใหม่

บ้านจัดสรร

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนที่ 4.9

มาตราส่วน

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

การให้บริการด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นประการหนึ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในชุมชนเมืองปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่เป็นแหล่งธุรกิจ พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม ดังนั้นความต้องการเกี่ยวกับบริการ สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะด้านต่าง ๆ เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ การระบายน้ำ ฯลฯ เป็นต้น ล้วนจะมีมากขึ้น และเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมือง โดยเฉพาะการปรับปรุง และขยายการให้บริการให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองในอนาคต โดยมีรายละเอียดศึกษาดังต่อไปนี้

1. โครงข่ายถนน

ถนนสาธารณะในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่งมีจำนวน 74 สาย (แผนที่ที่ 4.10) คิดเป็นระยะทางรวมทั้งสิ้น 25.90 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นถนนแอสฟัลท์ โดยมีถนนทรงพลและถนนแสงชูโตเป็นถนนสายหลักที่สำคัญ เชื่อมการคมนาคมติดต่อระหว่างเทศบาลเมืองบ้านโป่งกับพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่นอกเขตเทศบาล ระหว่างอำเภอต่ออำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ถนนทรงพลเริ่มจากแยกถนนริมแม่น้ำ มีแนวถนนไปทางตะวันออก ผ่านวงเวียนนาฬิกาจนถึงสี่แยกสามแยกทางเลี้ยวเมืองบ้านโป่ง มีความยาว 2.05 กิโลเมตร มีขนาดเขตทางประมาณ 20.00-30.00 เมตร จะเชื่อมการติดต่อระหว่างภายในเขตเมืองกับพื้นที่อื่น ๆ นอกเขตเทศบาลที่อยู่ทางด้านทิศตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนถนนแสงชูโตเริ่มจากบริเวณหลังสถานีรถไฟขึ้นไปทางเหนือ ผ่านวงเวียนนาฬิกาเลี้ยวไปจนถึงสี่แยกทางเลี้ยวเมืองบ้านโป่ง รวมระยะทาง 2.16 กิโลเมตร มีขนาดเขตทางประมาณ 16.00-30.00 เมตร ถนนทั้งสองสายมีช่องทางเดินรถ 4 ช่องทาง ถนนแสงชูโตจะเชื่อมการติดต่อระหว่างเทศบาลเมืองบ้านโป่งกับพื้นที่อื่น ๆ นอกเขตเทศบาล ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือที่เดินทางไปจังหวัดกาญจนบุรีและทางทิศตะวันตก ตลอดจนทางตะวันตกเฉียงเหนือ

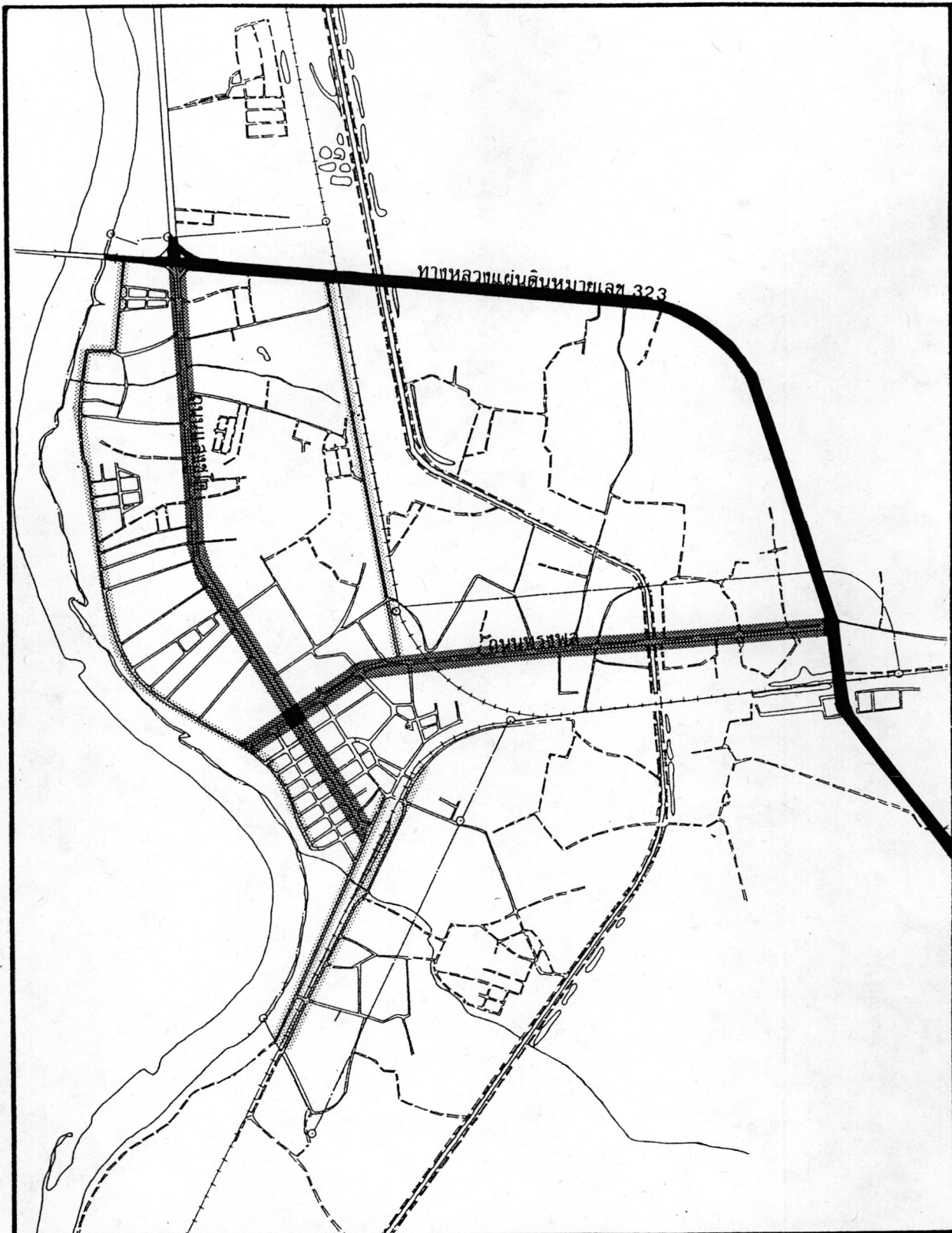
ถนนทรงพลและถนนแสงชูโต ทำหน้าที่เป็นถนนสายหลักรองรับการจราจรเข้าสู่ใจกลางเมือง คือบริเวณวงเวียนนาฬิกาและพื้นที่รอบ ๆ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ตลนเลี้ยวเมืองทำหน้าที่เป็นเส้นทางเชื่อมรอบนอกจากพื้นที่เทศบาลซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันออกแม่น้ำแม่กลอง

สามารถข้ามไปสู่พื้นที่ฝั่งตะวันตกได้โดยสะพานข้ามแม่น้ำแม่กลองเชื่อมต่อกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3089 ซึ่งเป็นถนนสายหลักของพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำแม่กลอง

ถนนในเขตเทศบาลสาขอื่น ๆ โดยมากเป็นถนนที่แยกออกมาจากถนนสายหลัก 2 สาย เพื่อเข้าสู่พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของเมือง นอกจากนี้ยังมีถนนริมน้ำ ถนนค้าสหลวง ถนนหลังสถานีรถไฟ ถนนหน้าสถานีรถไฟ ถนนเหล่านี้เป็นถนนที่สามารถเข้าสู่พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาล นอกจากนี้ยังมีถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เป็นถนนตัดใหม่เมื่อปี 2531 ตัวถนนอยู่ทางด้านตะวันตกขนานกับทางรถไฟสายกรุงเทพ-กาญจนบุรี เริ่มตั้งแต่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ตอนเล็งเมืองจนถึงถนนทรงพล รวมระยะทาง 1.4 กิโลเมตร ซึ่งถนนสายนี้สามารถช่วยให้การจราจรของเมืองบ้านโป่งมีความสะดวกคล่องตัวขึ้นกว่าเดิม โดยไม่ต้องผ่านเข้าไปยังศูนย์กลางเมือง

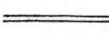

ลักษณะการสัญจรของชาวสถานภายในเขตเทศบาล จะผ่านเข้ามาทางถนนสายหลักคือ ถนนทรงพลและถนนแสงชูโต ส่วนใหญ่รถยนต์ทุกคันไม่ว่าจะเป็นรถขนาดเล็ก จนถึงรถขนาดใหญ่ จะต้องผ่านศูนย์กลางชุมชนบริเวณหน้าฝัก เนื่องจากบริเวณนี้เป็นทั้งย่านพาณิชยกรรม การค้าขายปลีก-ส่ง และร้านค้าต่าง ๆ จึงทำให้ผู้ที่เข้ามาซื้อของเครื่องใช้อุปโภคและบริโภคต่าง ๆ จะต้องผ่านเข้ามาศูนย์กลางของชุมชน รวมทั้งรถยนต์โดยสารวิ่งรับ-ส่งผู้โดยสารระหว่างจังหวัดและอำเภอใกล้เคียง ให้พื้นที่ถนนเป็นที่จอดรถรับส่งผู้โดยสารตามจุดต่าง ๆ ภายในเขตเมือง เนื่องจากไม่มีสถานีขนส่ง ประกอบกับในบริเวณศูนย์กลางชุมชนไม่มีที่ว่างสำหรับจอดรถ ดังนั้นพื้นที่ผิวถนนในบริเวณศูนย์กลางชุมชนส่วนหนึ่งถูกใช้เป็นที่จอดรถ จึงเป็นเหตุให้การจราจรติดขัดและคับคั่งในช่วงโมงเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาเช้าและเย็น ซึ่งเป็นเวลาเริ่มและเลิกงานหรือเริ่มและเลิกเรียนของนักเรียน การสัญจรจะไม่สะดวกที่ถนนทรงพลบริเวณหน้าฝัก และถนนแสงชูโตบริเวณหน้าสถานีคารอมนสินหรือจะไปจนถึงโรงพยาบาลบ้านโป่ง และการจราจรไปมาไม่สะดวกทั้งวันบริเวณถนนริมน้ำ ถนนประจักษ์นิยม ถนนสุชาวดี ถนนศรีวิงตาล และถนนทรงพลบริเวณตลาดสด ซึ่งถนนเหล่านี้เป็นเส้นทางที่เดินรถได้ทางเดียว ประกอบกับเป็นบริเวณที่ตั้งของตลาดสด มีร้านค้าต่าง ๆ มาขายของเป็นจำนวนมาก โดยตั้งของล้อออกมาถึงพื้นที่ถนนสายเหล่านี้ จึงทำให้การสัญจรไปมาของรถต่าง ๆ ไม่สะดวก

ถนนในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง โดยเฉพาะในเขตศูนย์กลางชุมชน เป็นถนนแบบตาตารางในศูนย์กลางชุมชน ถนนซอกแต่ละสายมีระยะห่างประมาณ 100 เมตร ซึ่งเป็นระยะที่

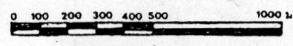
การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง โครงข่ายถนนภายในชุมชน

- สัญลักษณ์
- ถนนสายหลัก
 - ถนนสายรอง
 - ถนนซอย
 - ถนนเลี้ยวเมือง

ที่มา : กองช่าง สำนักงานเทศบาลเมืองบ้านโป่ง

แผนที่ 4.10

มาตราส่วน

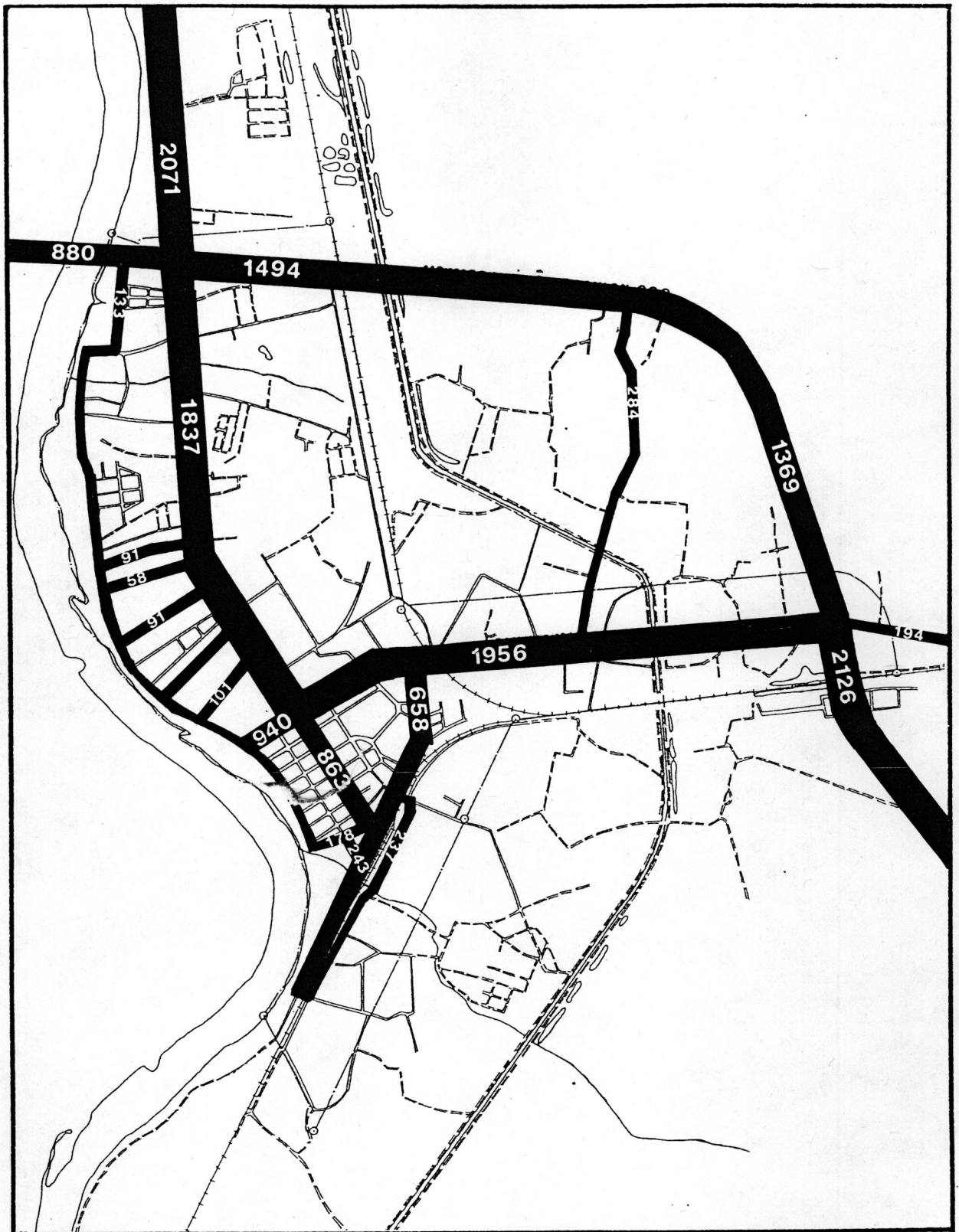
กระชั้นชิดมาก ถนนแคบและสายตัดกันเกิดเป็นบริเวณจำกัด การเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางชุมชน โดยสถานพาหนะต่าง ๆ จะไม่คล่องตัวโดยเฉพาะเวลาชั่วโมงเร่งด่วน

1.1 ปริมาณการจราจร

เมื่อพิจารณาจากความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางชุมชน และปริมาณการจราจรบนเส้นทางแล้ว ปรากฏว่าถนนแสงสุโขต เป็นถนนที่มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือ ถนนทรงพล ซึ่งถนนทั้งสองสายเป็นถนนที่เชื่อมการคมนาคมระหว่างภายในเขตเทศบาลกับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ที่อยู่นอกเขตเทศบาล ถนนทั้งสองสายนี้เป็นถนนที่ตัดตรงเข้าสู่ศูนย์กลางชุมชน เนื่องจากเทศบาลเมืองบ้านโป่งเป็นศูนย์กลางเมือง ทำหน้าที่ให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอบ้านโป่งและพื้นที่ใกล้เคียง ดังนั้นประชาชนจะเดินทางเข้ามาใช้บริการต่าง ๆ ในเขตเทศบาลได้โดยใช้ถนนสายหลักทั้งสองสายดังกล่าว จึงทำให้ปริมาณการจราจรของถนนทั้งสองสายมีจำนวนมากโดยเฉพาะถนนแสงสุโขต มีปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนเฉลี่ย 1,837 คันต่อชั่วโมง และถนนทรงพล 1,956 คันต่อชั่วโมง (แผนที่ 4.11)

1.2 การคมนาคมขนส่งภายในและนอกเขตชุมชนเมืองบ้านโป่ง

การคมนาคมขนส่งภายในเขตเทศบาล และการคมนาคมขนส่งระหว่างเทศบาลกับเขตพื้นที่อื่น ๆ ภายนอกเขตเทศบาล ซึ่งหมายถึงการคมนาคมขนส่งและการติดต่อกับพื้นที่ในท้องที่อำเภออื่น ๆ ในเขตจังหวัดราชบุรี และจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง สำหรับการคมนาคมขนส่งภายในเขตเทศบาลยังไม่มีระบบขนส่งสาธารณะ แต่จะมีรถสามล้อรับจ้างและมอเตอร์ไซด์รับจ้างคอยให้บริการอยู่ทั่วไปภายในชุมชน ส่วนการคมนาคมขนส่งที่ติดต่อระหว่างเขตเทศบาลพื้นที่ต่าง ๆ ภายในจังหวัดราชบุรี รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียง มีรถสองแถวและรถโดยสารประจำทางคอยให้บริการ โดยในเขตเทศบาลมีเส้นทางเดินรถโดยสารประจำทางทั้งสิ้น 9 เส้นทาง และมีจำนวนเที่ยวการเดินทางไป-กลับต่อวันประมาณ 898 เที่ยว (ตารางที่ 4.11) ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลเมืองบ้านโป่งมีระยะทางใกล้กับกรุงเทพมหานคร และสามารถติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ โดยสะดวกรวดเร็ว จึงทำให้ในแต่ละวันมีรถโดยสารเป็นจำนวนมากที่จะต้องผ่านเข้าออกในเขตศูนย์กลางชุมชน เนื่องจากในเขตเทศบาลไม่มีสถานีขนส่งให้รถโดยสารประจำทางเข้าจอด ดังนั้นรถโดยสารประจำทางทุกคันเข้ามาจอดรับส่งผู้โดยสารตามจุดต่าง ๆ ภายในตัวเมือง ทำให้เกิดปัญหาในการจราจร ไม่คล่องตัวเพราะรถโดยสารส่วนใหญ่จะจอดรอผู้โดยสารเป็นเวลานาน ทำให้เกิดขวางการจราจร ถ้าในเขตเทศบาลสร้างสถานีขนส่งให้รถโดยสารต่าง ๆ เข้าไปจอดได้แล้ว รถโดยสาร

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วน

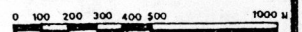
สัญลักษณ์

- 1 - 500 คัน
- 501 - 1,000 คัน
- 1,001 - 1,500 คัน
- 1,501 - 2,000 คัน

ที่มา : กองวิศวกรรม สำนักผังเมือง

แผนที่ 4.11

มาตราส่วน

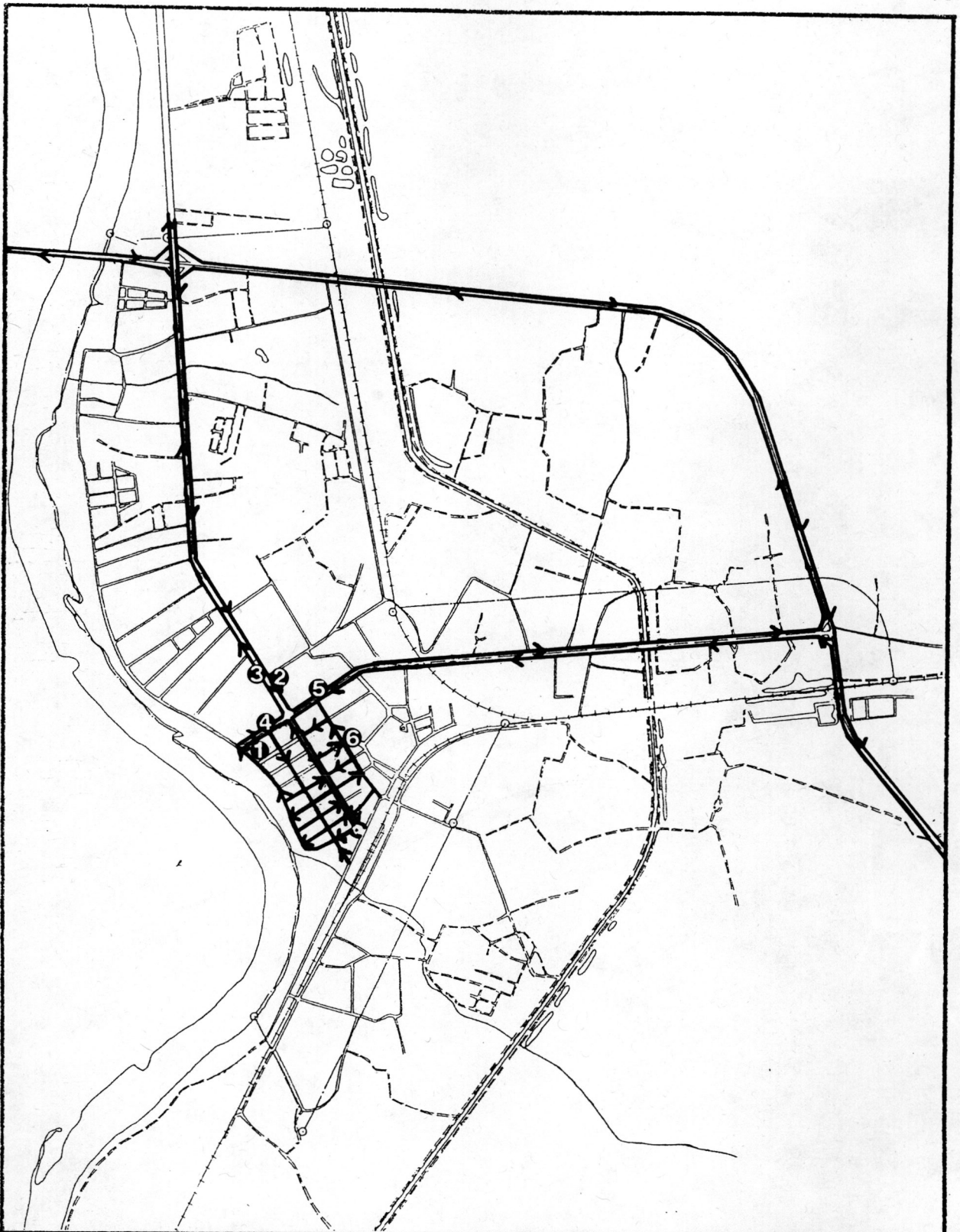
เหล่านี้ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องผ่านเข้าไปศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาการจราจรภายในเขตเทศบาลได้ด้วย

การมีรถโดยสารประจำทางหลายสายให้บริการผู้โดยสารในเขตเทศบาล ระหว่างอำเภอและระหว่างจังหวัดเช่นนี้ ทำให้เทศบาลเมืองบ้านโป่งมีบทบาทสำคัญในด้านการเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมการติดต่อระหว่างกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และภาคตะวันตก

ตารางที่ 4.10 แสดงเส้นทางรถโดยสารที่ผ่านเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ปี พ.ศ. 2533

ชื่อเส้นทางขนาดรถบัส	ระยะทาง (กม.)	จำนวนเที่ยว ไป/กลับ	สถานเส้นทาง		หมายเหตุ
			ลาดขวาง	ลูกตั้ง	
จ.กาญจนบุรี-กรุงเทพฯ (สาย 81)	129	150	ลาดขวาง	-	โดยสารธรรมดา
จ.กาญจนบุรี-กรุงเทพฯ (สาย 81)	129	76	ลาดขวาง	-	โดยสารปรับอากาศ
ล.บ้านโป่ง-กรุงเทพฯ (สาย 82)	78	10	ลาดขวาง	-	โดยสารธรรมดา
ล.บ้านโป่ง-กรุงเทพฯ (สาย 82)	78	8	ลาดขวาง	-	โดยสารปรับอากาศ
ล.บ้านโป่ง-จ.ราชบุรี (สาย 8154)	50	40	ลาดขวาง	-	โดยสารธรรมดา 2 สาย
จ.กาญจนบุรี-จ.ราชบุรี (สาย 461)	94	80	ลาดขวาง	-	
ล.บ้านโป่ง-ล.โพนทราย (สาย 8147)	22	240	ลาดขวาง	ลูกตั้ง	
ล.บ้านโป่ง-วัดหนองน้ำขาว (สาย 8243)	10	180	ลาดขวาง	ลูกตั้ง	
ล.บ้านโป่ง-วัดลิ้นเตี้ย (สาย 73002)	20	20	ลาดขวาง	ลูกตั้ง	
ล.บ้านโป่ง-หนองลาดคา (สาย 8210)	30	10	ลาดขวาง	-	
ล.บ้านโป่ง-จ.นครปฐม (สาย 425)	93	84	ลาดขวาง	-	

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดราชบุรี สาขาอำเภอบ้านโป่ง

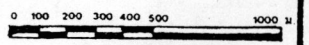
การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง เส้นทางเดินรถและที่จอดรถประจำทาง

- สัญลักษณ์
- ① ถนนริมน้ำ
 - ② ถนนแสงชูโตข้างสถานีตำรวจ
 - ③ ถนนแสงชูโตหน้าโรงพยาบาลบ้านโป่ง
 - ④ ถนนทรงพลหน้าที่ว่าการอำเภอเมืองบ้านโป่ง
 - ⑤ ถนนทรงพลหน้าสถานีตำรวจ
 - ⑥ ถนนเสรีนิคม

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนที่ 4.12

มาตราส่วน

2. ไฟฟ้า

การจำหน่ายไฟฟ้าแก่ครัวเรือนในเขตเทศบาลแบ่งผู้ใช้ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- ไฟฟ้าทั่วไป เป็นการให้ไฟฟ้าตามอาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและร้านค้าทั่วไป ในปี 2532 ได้จำหน่ายไฟฟ้าให้แก่ครัวเรือนในเขตเทศบาล 16,576 ราค และเพิ่มขึ้นเป็น 17,358 ราค ในปี 2533 หรือคิดเป็นร้อยละ 90.08 ของครัวเรือนในเขตเทศบาลทั้งหมด พลังงานไฟฟ้าที่จำหน่ายได้ทั้งสิ้น 1,990,775.40 กิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อเดือน ในปี 2532 และ ในปี 2533 เพิ่มขึ้นเป็น 2,393,787.32 กิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อเดือน

- ไฟฟ้าที่ใช้ในธุรกิจรายย่อย และไฟฟ้าที่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรม เป็นประเภทที่ใช้พลังงานไฟฟ้ามากที่สุด ในปี 2532 ได้จำหน่ายไฟฟ้าแก่ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมรวมทั้งสิ้น 1,826 ราค เพิ่มขึ้นเป็น 1,932 ราคในปี 2533 หรือคิดเป็นร้อยละ 9.92 และ 10.02 ในปี 2532 และ 2533 ตามลำดับ ของครัวเรือนที่มีอยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด พลังงานไฟฟ้าที่จำหน่ายได้ทั้งสิ้น 19,202,070.99 กิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อเดือน เพิ่มขึ้นเป็น 23,217,670.79 กิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อเดือน ในปี 2533

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการใช้ไฟฟ้าในปี พ.ศ. 2532 และ พ.ศ. 2533 แล้วจะเห็นว่าปริมาณความต้องการของประชากรที่ต้องการใช้ไฟฟ้าในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2532 จำหน่ายไฟฟ้าให้แก่ครัวเรือนในเขตเทศบาลรวมทั้งสิ้น 18,402 ราค จำนวนบ้าน 3,971 หลัง เพิ่มขึ้นเป็น 19,290 ราค และจำนวนบ้าน 4,114 หลัง ในปี พ.ศ. 2533 ประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่มักจะแสไฟฟ้าใช้

ตารางที่ 4.11 แสดงปริมาณการใช้ไฟฟ้า-ประเภทการใช้ไฟในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง

พ.ศ.	ไฟฟ้าที่ใช้อยู่โดยทั่วไป			ไฟฟ้าในอุตสาหกรรม			จำนวนผู้ใช้ไฟรวมราย	จำนวนบ้านในเขต
	จำนวนผู้ใช้ไฟ		ปริมาณไฟที่ใช้ กิโลวัตต์/ชม.	จำนวนผู้ใช้ไฟ		ปริมาณไฟที่ใช้ กิโลวัตต์/ชม.		
	ราค	ร้อยละ		ราค	ร้อยละ			
2532	16,576	90.08	1,990,775.40	1,826	9.92	19,202,070.99	18,402	3,971
2533	17,358	89.98	2,393,787.32	1,932	10.02	23,217,670.79	19,290	4,114

ที่มา : ที่ทำการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอบ้านโป่ง-

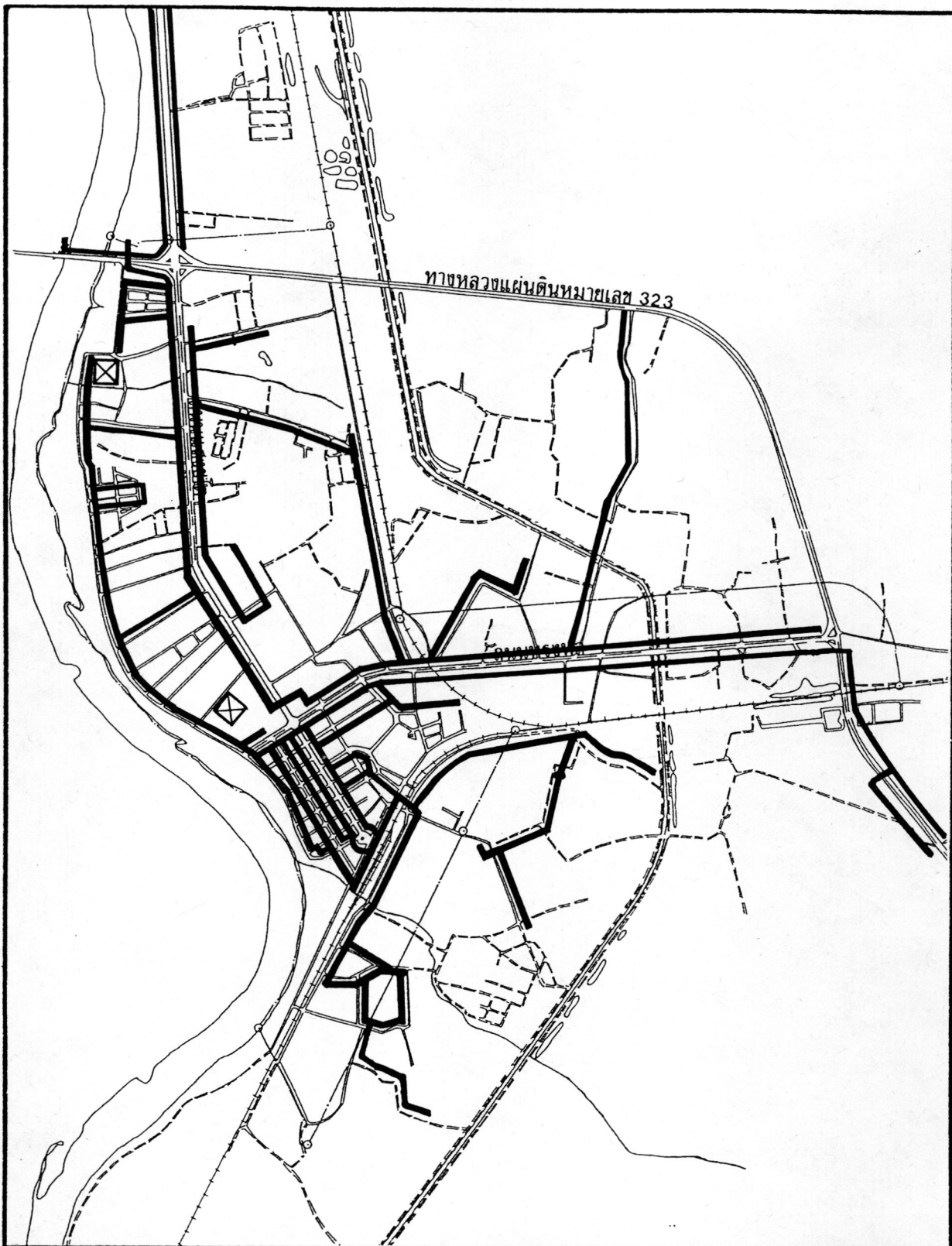
3. การประปา

ประปาภายในเขตเทศบาลอาศัยแหล่งน้ำดิบที่นำมาผลิตคือใช้น้ำใต้ดินเป็นแหล่งน้ำหลัก และใช้น้ำจากแม่น้ำแม่กลองเป็นแหล่งน้ำสำรองกรณีที่น้ำได้จากบ่อบาดาลมีปริมาณไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ระบบประปาของเทศบาลดำเนินการโดยการประปาส่วนภูมิภาค พื้นที่จ่ายน้ำของการประปาบ้านโป่ง ได้แก่เทศบาลเมืองบ้านโป่ง รวมถึงเขตสุขาภิบาลท่าพาและบางส่วนของตำบลหนองล่อ ปัจจุบันปริมาณของน้ำที่ผลิตได้มีเพียงพอับความต้องการของประชากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ การประปาบ้านโป่งมีโครงการขยายกำลังผลิตและเพิ่มพื้นที่การให้บริการเพิ่มขึ้นอีก การประปาบ้านโป่งเพิ่มกำลังผลิตน้ำประปาให้บริการแก่ประชากรในเขตเทศบาล โดยปี พ.ศ. 2534 เพิ่มกำลังการผลิตเป็น 2,505,575 ลูกบาศก์เมตร

การใช้น้ำในบริเวณพื้นที่เทศบาลแบ่งประเภทผู้ใช้น้ำประปาคือ ประเภทที่อยู่อาศัย และธุรกิจ ราชการและสาธารณะ และอุตสาหกรรม ปีพ.ศ.2533 มีผู้ใช้น้ำจำนวน 4,980 คน ประเภทที่อยู่อาศัยและธุรกิจมีจำนวนผู้ใช้น้ำประปามากที่สุด 4,874 ราย หรือร้อยละ 97.87 ของจำนวนผู้ใช้น้ำประปาทั้งหมดในเขตเทศบาล จำนวนหน่วยที่ใช้มากที่สุด 1,463,567 ลูกบาศก์เมตร ประเภทอุตสาหกรรมจำนวน 70 ราย หรือร้อยละ 1.40 จำนวนหน่วยที่ใช้คือ 51,362 ลูกบาศก์เมตร ส่วนประเภทสถานที่ราชการและสาธารณะมีจำนวนผู้ใช้เพียง 36 ราย มีจำนวนหน่วย 93,651 ลูกบาศก์เมตร (ตารางที่ 4.12) ความต้องการใช้น้ำประปาของประชากรในเขตเทศบาลสำหรับบ้านพักอาศัยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ตารางที่ 4.12 แสดงประเภทผู้ใช้น้ำ กำลังผลิต และปริมาณการจำหน่ายน้ำประปาในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ปี พ.ศ.2534

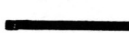

ที่อยู่อาศัย/ธุรกิจ		ราชการ/สาธารณะ		อุตสาหกรรม		ปริมาณการผลิต	ปริมาณการจำหน่ายทั้งสิ้น
จำนวนผู้ใช้น้ำ	จำนวนหน่วย	จำนวนผู้ใช้น้ำ	จำนวนหน่วย	จำนวนผู้ใช้น้ำ	จำนวนหน่วย		
4,874	1,463,567	36	93,651	70	51,362	2,505,575	1,514,919

ที่มา : การประปาบ้านโป่ง

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง โครงข่ายการบริการน้ำประปาและที่ทำการประปา
เทศบาลเมืองบ้านโป่ง ปีพ.ศ.2534

สัญลักษณ์ แนวจ่ายท่อน้ำประปา
 ที่ทำการประปา, โรงสูบน้ำ

ที่มา : การประปาเทศบาลเมืองบ้านโป่ง

แผนที่ 4.13

0 100 200 300 400 500 1000 ม.

มาตราส่วน

4. โทรศัพท

การติดต่อสื่อสารโดยทางโทรศัพท์ กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันโดยเฉพาะในเขตเมือง ทั้งนี้เพราะโทรศัพท์เป็นการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย มีความสะดวกและรวดเร็ว ดังนั้นการติดต่อสื่อสารด้วยระบบโทรศัพท์ในปัจจุบันนี้ มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ หรือการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เป็นจำนวนมาก แต่ยังมีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ที่จำกัด ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

ในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง มีชุมสายโทรศัพท์บ้านโป่ง อยู่ในข่ายการควบคุมของเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 6 อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมสายโทรศัพท์บ้านโป่งตั้งอยู่บริเวณหลังสถานีรถไฟบ้านโป่ง ให้บริการด้านการติดต่อสื่อสารทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขต ปัจจุบันมีจำนวนเลขหมายทั้งหมด 2,600 เลขหมาย และได้ติดตั้งให้กับประชาชนผู้ทูลใช้บริการทั้งหมด 2,600 เลขหมาย ภายในเขตเทศบาลมีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 20 ตู้ เป็นโทรศัพท์ทางไกล 6 ตู้ และทางใกล้ 14 ตู้ ปัจจุบันมีประชาชนยื่นคำทูลให้ติดตั้งโทรศัพท์ประมาณ 3,000 ราย ซึ่งทางชุมสายโทรศัพท์บ้านโป่งยังไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ ในช่วงปีพ.ศ. 2535-2539 มีโครงการขยายการให้บริการด้านการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ให้มากขึ้น โดยเพิ่มจำนวนเลขหมายขึ้นอีก 1,400 เลขหมาย เมื่อพิจารณาจากจำนวนเลขหมายที่จะเพิ่มขึ้นกับจำนวนผู้ทูลใช้บริการแล้ว พบว่าการให้บริการยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน

5. การเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย

ปัจจุบันเทศบาลเมืองบ้านโป่งได้ให้บริการการเก็บขยะมูลฝอยตามที่สาธารณะ และตามบ้านเรือนประมาณ 5,265 ครัวเรือน โดยมีรถขนขยะมูลฝอยจำนวน 6 คัน รถเก็บขยะจำนวน 6 คัน และมีเจ้าหน้าที่จัดการขนขยะมูลฝอยจำนวน 30 คน โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด 100 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน แต่ขยะมูลฝอยที่ทางเจ้าหน้าที่เก็บขนได้และนำเอาไปทิ้งนั้นมีปริมาณเพียง 75 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ทำให้ยังเหลือขยะตกค้างอยู่เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน อัตราการผลิตขยะมูลฝอยของประชาชน 1 คน จะมีปริมาณขยะ 0.94 กิโลกรัมต่อวัน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการเก็บขยะกับจำนวนครัวเรือนในเขตเทศบาล และปริมาณของขยะที่มีอยู่ในแต่ละวัน จะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้บริการเก็บขนขยะได้อย่างทั่วถึง เนื่องด้วยพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบ้านโป่งมีการขยายตัว ประชาชนเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำ

มาหากินและประกอบอาชีพมากขึ้น ลาดคารบ้านเรือน สถานที่ประกอบกิจการแหล่งประกอบการค้า มีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้ขยะมูลฝอยมีปริมาณเพิ่มขึ้นด้วย โดยเฉพาะบริเวณตลาดสดซึ่งเป็นสถานที่ ประกอบการค้าที่รวบรวมของอาหารประเภทต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งของอื่น ๆ มากมาย ทั้งเป็นที่ ประชาชนจากพื้นที่ต่าง ๆ เข้ามาซื้อสินค้า จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ขยะบริเวณตลาดสดมี ปริมาณมาก ซึ่งทางเทศบาลได้ทำสถานที่ทิ้งขยะให้ตรงบริเวณถนนริมน้ำใกล้กับสวนสาธารณะและ ศาลาประชาคม เป็นลักษณะการก่อกองขึ้นเป็น 2 ชั้น ซึ่งเรียกว่าขยะลอยฟ้า เมื่อนำ ขยะไปทิ้งจะต้องเดินขึ้นไปทิ้งข้างบนทำให้ไม่สะดวกแก่การทิ้ง จึงทำให้แมค้ำและพ่อค้าในบริเวณ นั้นนำขยะเป็นจำนวนมากมากองทิ้งไว้ก็เพิ่มขึ้นข้างล่าง ต่อมาทางเทศบาลได้นำถังขยะจำนวนหลาย ใบมาตั้งไว้ เพื่อจะได้นำขยะที่กองไว้ใส่ลงในถังให้เรียบร้อย แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจาก ประชาชนบริเวณนั้นที่จะช่วยกันรักษาความสะอาด พื้นที่ทิ้งขยะนี้ใกล้กับสวนสาธารณะซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนของประชาชน จึงดูสกปรกเลอะเทอะ ทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม และไม่น่ารื่นรมย์ แก่ผู้ที่ผ่านไปมาหรือผู้ที่มาพักผ่อนบริเวณแถวนั้น

สิ่งสำคัญในการช่วยกันรักษาความสะอาดในเขตเทศบาลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทาง เทศบาลจะต้องประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือ และทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างจริงจังให้ ช่วยกันรักษาความสะอาดและทิ้งขยะให้ถูกที่ตามที่ทางเทศบาลจัดไว้ให้ รวมทั้งภาชนะที่จะรองรับ ขยะตามจุดต่าง ๆ จัดให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน

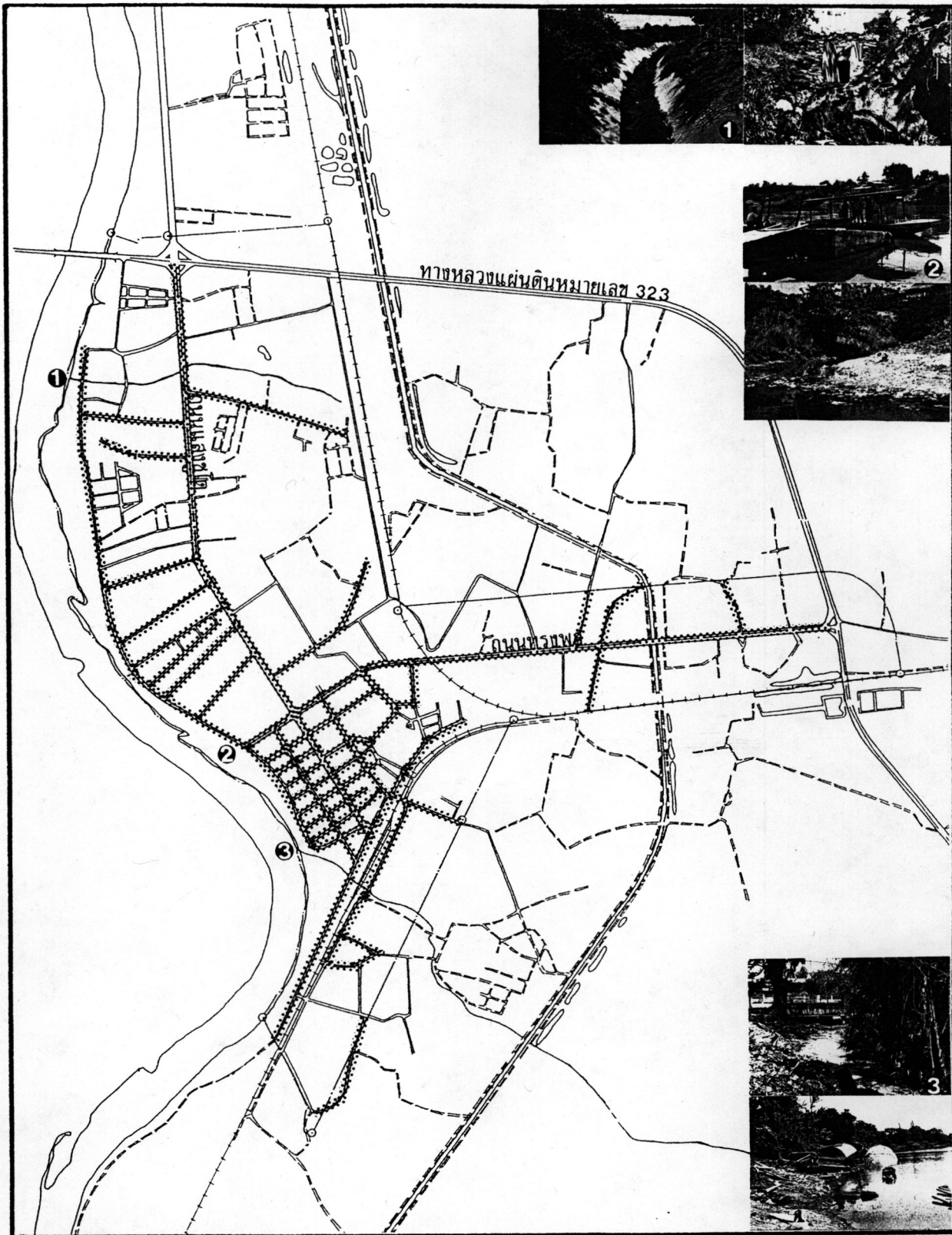
6. การระบายน้ำ

ในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ให้ระบายน้ำทั้งนี้ทั้งจากอาคารบ้านเรือนและน้ำฝน ท่อระบายน้ำวางขนานไปตามแนวถนนสายต่าง ๆ แต่ยังไม่ทั่วถึงทุกถนน ในเขตเทศบาลมีท่อ ระบายน้ำยาวทั้งสิ้น 22,307 เมตร เนื่องจากพื้นที่ของเทศบาลเมืองบ้านโป่งมีเส้นทางรถไฟ ตัดผ่านถึง 2 เส้น และคลองส่งน้ำชลประทานตัดผ่านพื้นที่ด้านตะวันออก ทำให้พื้นที่เมืองแบ่ง ออกเป็น 3 ส่วน จึงทำให้เกิดปัญหาในการระบายน้ำ ถึงถนนบางสายจะมีการวางท่อระบายน้ำ แต่ส่วนใหญ่เป็นท่อระบายน้ำรุ่นเก่าและมีขนาดเล็ก ยังไม่ได้มาตรฐานความลาดเอียงของท่อ ระบายน้ำบางจุดไม่ได้ระดับ ทำให้เกิดปัญหาที่อุดตันง่ายเนื่องจากมีเศษขยะและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ไหลลงสู่ท่อระบายน้ำ การระบายน้ำไม่สะดวก ในขณะที่ยกชั้นถนนตัว จึงทำให้ระบายน้ำไม่ทัน การระบายน้ำภายในเขตเทศบาลนี้มีปัญหามาโดยตลอด เมื่อฝนตกหนักจะทำให้เกิดน้ำเอ่อล้น ท่วมทั้งเป็นประจำ เช่น บริเวณถนนหน้าโรงเรือนสักเส็ง และถนนหน้าสำนักงานเทศบาล

ปัจจุบันปัญหาน้ำท่วมในเขตเทศบาลเมืองบ้านโป่งยังไม่รุนแรงมาก สภาพน้ำท่วมที่เกิดขึ้นจึงมีระดับน้ำไม่สูง และระยะเวลาที่ท่วมก็เป็นเวลาสั้น ๆ เนื่องจากยังมีพื้นที่บางส่วนยังไม่ได้รับการพัฒนา คือเป็นพื้นที่เกษตรกรรม นาข้าว ไร่อัลส หรือพื้นที่รกร้างว่างเปล่า เป็นแหล่งรองรับน้ำชั่วคราวเมื่อมีฝนตก ถ้าพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาจะไม่สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งรองรับน้ำชั่วคราวได้เหมือนเดิม จำเป็นต้องระบายน้ำลงในท่อระบายน้ำสำคัญของเมืองเพื่อระบายออกนอกเมือง ซึ่งจะทำการขยายท่อระบายน้ำสำคัญเพิ่มมากขึ้น ปัญหาน้ำท่วมก็จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต

ปริมาณท่อระบายน้ำขนาดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลแสดงให้เห็นว่าท่อระบายน้ำส่วนใหญ่เป็นท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ϕ 0.40 เมตร และ 0.60 เมตร ถนนทรงพลและถนนแสงชูโตมีท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ϕ 0.60 เมตร (ตารางที่ 4.15) ทำให้มีความสามารถในการรับน้ำและระบายออกนอกพื้นที่ค่อนข้างต่ำ ทั้ง ๆ ที่เป็นถนนสายหลักที่รับน้ำจากถนนซอยต่าง ๆ แหล่งระบายน้ำทั้งในเขตเทศบาลมี 3 แห่ง น้ำบางส่วนจะไหลระบายลงในคลองมหาราชทางด้านเหนือ คลองหลวงประสิทธิ์ตรงบริเวณสถานีรถไฟ และบริเวณท่าเทียบเรือบ้านโป่ง (แผนที่ 4.14) ระบายน้ำของเทศบาลเป็นระบบที่ไหลลงสู่แม่น้ำแม่กลองโดยตรง ซึ่งเป็นน้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือน โรงพยาบาล โรงแรม โรงงานอุตสาหกรรม และร้านอาหารต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตเทศบาลและรับน้ำทิ้งจากบริเวณนอกเขตเทศบาลด้วย น้ำที่ระบายทั้งหมดมีมาตรฐานต่ำ มีลักษณะขุ่น ดำ อันแสดงถึงปริมาณออกที่เจือปนในน้ำอาจลดลงได้ เนื่องจากการระบายน้ำทิ้งตามอาคารบ้านเรือนไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะปล่อยน้ำทิ้งลงสู่แม่น้ำแม่กลอง

ในอนาคตเมื่อปริมาณน้ำเสียมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพน้ำเลวลงต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำที่กำหนดไว้ ซึ่งจะทำให้แม่น้ำแม่กลองประสบปัญหาภาวะมลพิษ จะส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ท่อระบายน้ำทิ้งและแหล่งระบายน้ำทิ้ง

สัญลักษณ์ ถนนที่มีท่อระบายน้ำ
 ===== ถนนที่ไม่มีท่อระบายน้ำ

- ❶ คลองมหาราช
- ❷ ท่าเทียบเรือ
- ❸ คลองหลวงประสิทธิ์

ที่มา : กองช่าง สำนักงานเทศบาลเมืองบ้านโป่ง

แผนที่ 4.14

0 100 200 300 400 500 1000 ม.

มาตราส่วน

คุณภาพของแม่น้ำแม่กลอง²

แม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายหลักที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของแม่น้ำแควใหญ่ และแม่น้ำแควน้อยซึ่งไหลมารวมกันบริเวณปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จากนั้นจึงไหลผ่านอำเภอดำม่วง และอำเภอดำมะเกาะของจังหวัดกาญจนบุรี ผ่านอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมืองราชบุรีและอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จากนั้นจึงไหลผ่านอำเภอบางคนที อำเภอลัมพวา และไหลออกสู่าวไทยที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม รวมความยาวทั้งสิ้นประมาณ 140 กิโลเมตร แม่น้ำแม่กลองมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ มีชุมชนต่าง ๆ ตั้งเรียงรายลงมาบริเวณ 2 ฝั่ง แม่น้ำแม่กลองตั้งแต่จังหวัดกาญจนบุรีจนถึงสมุทรสงคราม ประโยชน์ที่ได้รับจากแม่น้ำแม่กลองมีทั้งในด้านน้ำใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตรและอุตสาหกรรม ในขณะที่สวกันก็ถูกใช้ในด้านเป็นแหล่งรองรับน้ำทิ้งจากแหล่งชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งน้ำทิ้งจากการเกษตรและจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยลงสู่มแม่น้ำแม่กลอง มีผลทำให้คุณภาพของน้ำในแม่น้ำลดต่ำลง

ลักษณะของแม่น้ำแม่กลองช่วงอำเภอบ้านโป่งมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มริมน้ำโดยพื้นที่จะเป็นสันริมน้ำแล้วลาดลงสู่บริเวณที่ราบเมื่อห่างออกไปจากแม่น้ำทั้งสองฝั่ง พื้นที่ที่ใช้ในเกษตรส่วนใหญ่เป็นไร่อ้อย และนาข้าว มีเขื่อนเก็บน้ำที่ตอนบนของพื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ 3 เขื่อนคือเขื่อนศรีนครินทร์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณลำน้ำแควใหญ่ เขตอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เขื่อนเขาแหลมซึ่งตั้งอยู่บริเวณลำน้ำแควน้อย เขตอำเภอทองผาภูมิ และเขื่อนวชิราลงกรณ์ซึ่งตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำแม่กลอง เขตอำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ปริมาณน้ำที่ระบายจากเขื่อนวชิราลงกรณ์จะมีผลโดยตรงต่อปริมาณน้ำในแม่น้ำแม่กลองช่วงใต้เขื่อนลงไปจนถึงปากแม่น้ำ

แม่น้ำแม่กลอง ถือได้ว่าเป็นจุดทำเลที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่ตึกแห่งหนึ่ง เนื่องจากการคมนาคมไม่ไกลจากเมืองหลวงมากนัก ประกอบกับได้รับการสนับสนุนให้เป็นเขตอุตสาหกรรมจากภาครัฐ ดังนั้นจะเห็นว่าจังหวัดราชบุรีซึ่งเป็นทางผ่านของแม่น้ำแม่กลองนั้นมีตึก

² ศึกษาล สกิติ ตัวเลขทางวิศวกรรม เพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวมบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี, (สำนักผังเมือง : กระทรวงมหาดไทย), พ.ศ. 2531, หน้า 57-59

ภาพในการพัฒนาค่อนข้างสูง ที่สำคัญ คุณภาพของน้ำดีกว่าแม่น้ำสายหลักอื่น ๆ เนื่องจากต้นน้ำ
ลำธารยังมีลุ่มและยังมีเขื่อนเก็บกักน้ำกันเป็นระยะ

แต่ลำน้ำแม่กลองอาจได้รับผลกระทบในการพัฒนาอุตสาหกรรมได้ เช่นกันกับแม่น้ำสายอื่น ๆ
ที่ได้รับผลพวงจากการพัฒนาอย่างไม่มีระเบียบแบบแผนจนกระทั่งทำให้เกิดภาวะน้ำเสีย

ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐยังไม่ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ลงไปอย่างแน่นอนว่าอุตสาหกรรม
ประเภทใดควรจะต้องตั้งลุ่มบริเวณใด ดังนั้น การเลือกสถานที่ตั้งของบรรดาโรงงานอุตสาหกรรม
ต่างจึงเห็นว่าตั้งลุ่มริมแม่น้ำดีที่สุด เนื่องจากจะสามารถระบายน้ำเสียได้รวดเร็วและง่ายนั้น
เอง แม้ว่าการตั้งกล่าวนี้จะมีกฎออกมาบังคับบรรดาโรงงานบางประเภทที่จะต้องทำรายงานการ
ศึกษาเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการป้องกันรวมทั้งการแก้ไขต่อกระทรวงอุตสาหกรรม
หรือกรมโรงงานก็ตาม แต่โดยทั่วไปแล้วอุตสาหกรรมบางประเภทก็ไม่ได้ทำ เนื่องจากถือว่ามี
ระบบบำบัดน้ำเสียเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงอุตสาหกรรม "ก็ไม่มีเวลาจำเป็นต้อง
ทำรายงานฉบับนั้น"

สำหรับบริเวณที่โรงงานอุตสาหกรรมมีผลต่อคุณภาพน้ำในแม่น้ำมาก ได้แก่ บริเวณ
อำเภอท่าม่วง อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี รวม
ระยะทาง 46 กิโลเมตร โรงงานอุตสาหกรรมประเภทที่มีปริมาณน้ำทิ้งมากและค่าความสกปรกสูง
ส่วนใหญ่เป็นโรงงานประกอบกิจการผลิตน้ำตาล ทั้งปัจจุบันโรงงานน้ำตาลที่ตั้งในเขตอำเภอ
ท่ามะกา 7 โรงงาน และจำนวน 4 โรงงาน อยู่ในเขตอำเภอบ้านโป่ง ปัจจุบันโรงงานเหล่านี้
ได้มีระบบการบำบัดน้ำเสียแล้วก่อนที่จะระบายน้ำทิ้งเหล่านี้ลงสู่แม่น้ำ ปัญหาการลดต่ำของคุณภาพ
น้ำในแม่น้ำจนถึงขั้นเกิดภาวะการเน่าเสียจึงไม่ค่อยปรากฏเหมือนที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

สภาพปัญหาปัจจุบัน

แม้ว่าน้ำในแม่น้ำแม่กลองโดยทั่วไปในปัจจุบันจะมีคุณภาพดีขึ้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ
อดีตที่เกิดการเน่าเสียอย่างรุนแรง รวมทั้งปัญหาส่วนใหญ่ของโรงงานผลิตน้ำตาลทราบได้รับการ
แก้ไขไปแล้วก็ตาม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่นทางโรงงานทั้งปัญหาน้ำ
ทิ้งจากอาคารบ้านเรือน และร้านค้าต่าง ๆ ของชุมชนยังไม่ได้ได้รับการแก้ไข เนื่องจากปัจจุบันน้ำ
ทิ้งจากชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งจากบริเวณชุมชนเมืองบ้านโป่งได้ปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำแม่กลองโดย

ไม่ได้ผ่านการปรับปรุงคุณภาพแต่อย่างใด น้ำที่จากโรงงานอุตสาหกรรมทางโรงงานก็ยังไม่
ระบบบำบัดน้ำเสียหรือไม่ได้ใช้ระบบบำบัดน้ำเสียที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ ดังนั้นจึงผลสรุปได้ว่า
ปัจจุบันนี้ยังคงมีปัญหาลุกลามในระดับหนึ่ง

คุณภาพน้ำในแม่น้ำแม่กลองในปัจจุบันนี้โดยทั่วไปแล้ว กล่าวได้ว่ายังอยู่ในเกณฑ์คุณภาพ
เป็นที่น่าพอใจและสามารถเลือกใช้น้ำประปาดื่มน้ำใช้สอยด้านต่าง ๆ แต่คุณภาพของน้ำก็ยังคง
มีแนวโน้มที่จะลดต่ำลงได้ในอนาคต สาเหตุจากการระบายน้ำทิ้งและขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลจากแหล่ง
ชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นตามการพัฒนาอุตสาหกรรมและการ
ขยายตัวของชุมชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายจะต้องร่วมมือกันแก้ไข ทั้งด้านหน่วย
งานที่รับผิดชอบ ตลอดจนผู้ประกอบการโรงงานต่าง ๆ รวมทั้งความร่วมมือของประชาชน
ซึ่งจะต้องมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งนี้เพื่ออนุรักษ์แหล่งน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ
ของชาติให้อนุชนรุ่นหลังสืบต่อไป

ตารางที่ 4.13 ข้อมูลคุณภาพน้ำในแม่น้ำแม่กลองตัวลต่างปี 2530-2532

แม่น้ำ	ค่ามาตรฐาน			ปี 2530			ปี 2531			ปี 2532		
	DO	BOD	Total Coliform	DO	BOD	Total Coliform	DO	BOD	Total Coliform	DO	BOD	Total Coliform
แม่กลอง	4	2	20,000	5.0	2.2	53,300	5.1	1.8	23,100	5.3	2.0	25,800

หมายเหตุ (2) มาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำประเภท 3 = แหล่งน้ำที่ได้น้ำทิ้งจากกิจการ
บางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อการอุปโภคและบริโภค โดยผ่านการฆ่าเชื้อ
โรคตามปกติ ผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำ

DO = ออกซิเจนละลาย ค่าขนาด DO ที่ 20
BOD = บีโอดี BOD ที่ 40
Total coliform = แบคทีเรีย Coliform ที่ 80

โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำแม่น้ำแม่กลอง
งานคุณภาพน้ำ
กองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

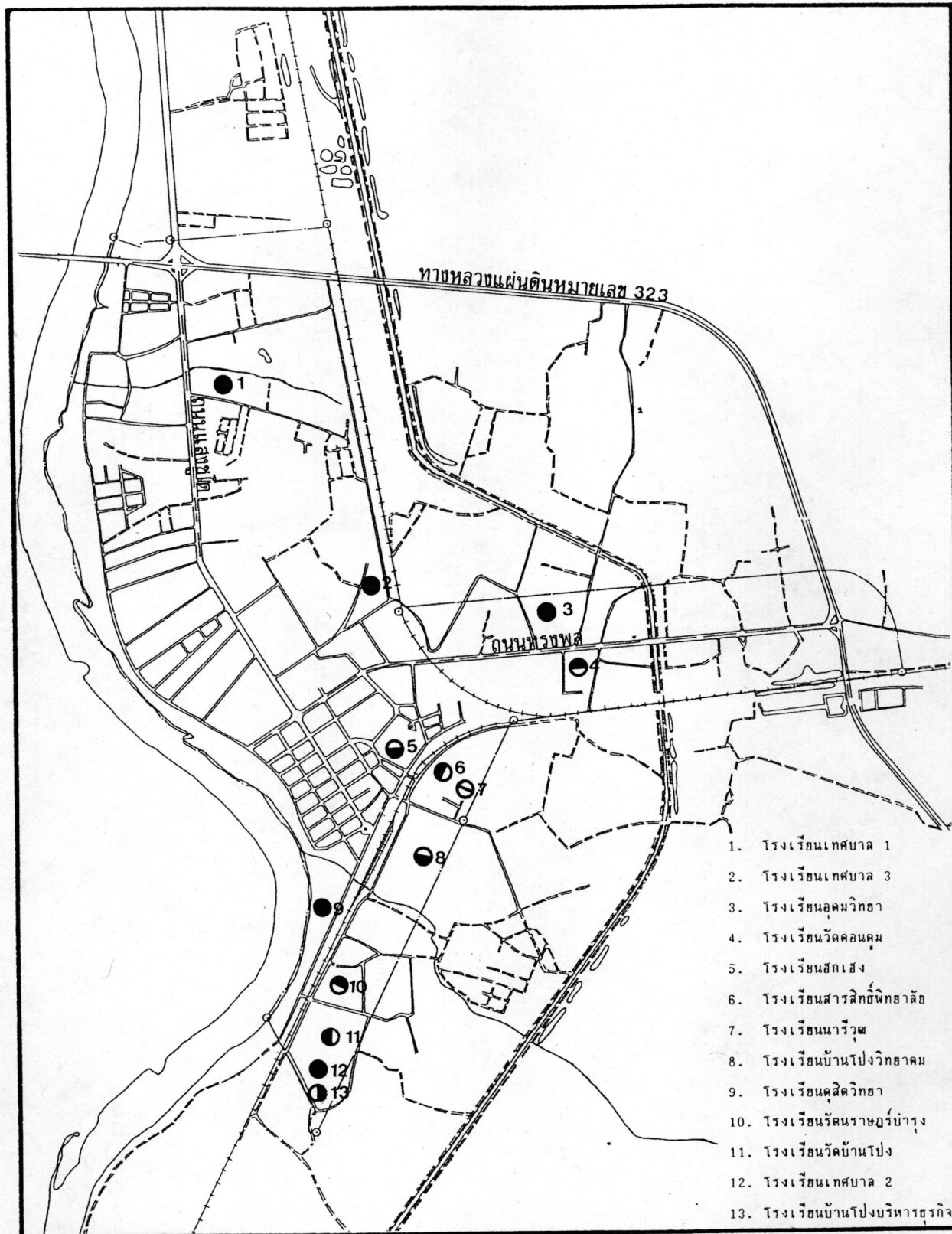
สาธารณูปการ

7. การศึกษา

การจัดการศึกษาภายในเขตเทศบาล มีทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาล เทศบาล และเอกชน มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 13 แห่ง มีโรงเรียนระดับอาชีวศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนมัธยม 6 แห่ง และระดับประถม 6 แห่ง โดยอยู่ในความดูแลของเทศบาลจำนวน 3 แห่ง การจัดการศึกษามีตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับเตรียมอุดมศึกษา ส่วนใหญ่โรงเรียนต่าง ๆ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของที่ตั้งศูนย์กลางชุมชน (แผนที่ 4.15) ในปีการศึกษา 2533 มีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนรวมทั้งสิ้น 15,404 คน และมีจำนวนครูรวมทั้งสิ้น 686 คน คิดเป็นอัตราส่วนครู 1 คน ต่อจำนวนนักเรียน 22 คน เป็นสัดส่วนที่ครูสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง สถานที่ตั้งโรงเรียนไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน นักเรียนสามารถเดินทางมาโรงเรียนได้โดยสะดวก การจัดการศึกษาในเขตเทศบาลให้บริการแก่คนภายในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ และที่เหลือเป็นการจัดการศึกษาเพื่อประชากรที่อยู่นอกเขตและพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง

8. การรักษาสายาบาล

มีโรงพยาบาลจำนวน 4 แห่ง คลินิกแพทย์ 17 แห่ง ร้านขายยาจำนวน 20 แห่ง ให้การบริการด้านการรักษาสายาบาลแก่ประชาชน สถานรักษาสายาบาลส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณศูนย์กลางชุมชน บริเวณริมถนนแสงชูโต โรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล โดยมีโรงพยาบาลบ้านโป่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐบาล และเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ บ้านโป่ง ส่วนโรงพยาบาลเอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตและนอกเขตมีขนาดเล็ก มีจำนวนแพทย์รวมทั้งสิ้น 34 คน พยาบาลและผู้ช่วยพยาบาล 272 คน จำนวนเตียงคนไข้ 439 เตียง โดยเป็นเตียงคนไข้ที่อยู่วงพยาบาลบ้านโป่งถึง 368 เตียง มีจำนวนคนไข้ในแต่ละโรงพยาบาลรวมทั้งสิ้น 129,470 คนต่อปี การรักษาสายาบาลในเขตเทศบาล จะให้บริการต่อประชาชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลด้วย มีประชากรประมาณร้อยละ 84.30 ของประชากรทั้งอำเภอ นิยมเข้ามารับการรักษาที่โรงพยาบาลบ้านโป่ง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐ

1. โรงเรียนเทศบาล 1
2. โรงเรียนเทศบาล 3
3. โรงเรียนอุดมศึกษา
4. โรงเรียนวัดคอนคัม
5. โรงเรียนสภเส็ง
6. โรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย
7. โรงเรียนนาวิรุฒ
8. โรงเรียนบ้านโป่งวิภาคคม
9. โรงเรียนวัดลี้ศึกษา
10. โรงเรียนวัดนาราชวรวิหาร
11. โรงเรียนวัดบ้านโป่ง
12. โรงเรียนเทศบาล 2
13. โรงเรียนบ้านโป่งบริหารธุรกิจ

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ที่ตั้งและประเภทสถานศึกษา พ.ศ. 2534

- สัญลักษณ์
- ประถม
 - มัธยม
 - ⊙ อาชีวศึกษา
 - อนุบาล-ประถม
 - ประถม-มัธยม
 - ⊙ อนุบาล-ประถม-มัธยม

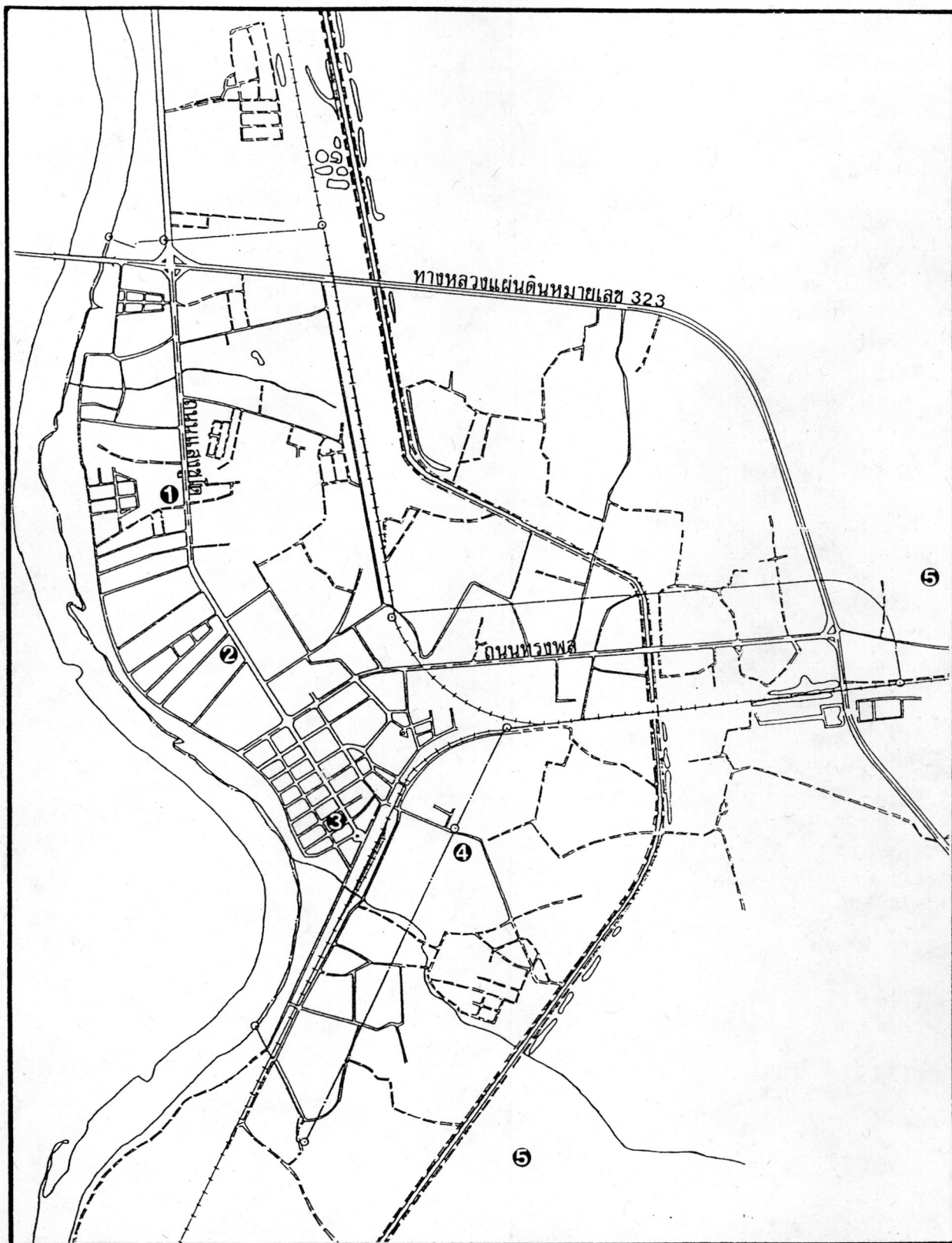
ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

แผนที่ 4.15

0 100 200 300 400 500 1000 ม.

มาตราส่วน

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ที่ตั้งโรงพยาบาลและสถานีนอนามัย

- สัญลักษณ์
- ① โรงพยาบาลอินทร
 - ② โรงพยาบาลบ้านโป่ง
 - ③ โรงพยาบาลเซ็นต์ปอลการแพทย์
 - ④ โรงพยาบาลชาลคามิลโล
 - ⑤ สถานีนอนามัย

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนที่ 4.16

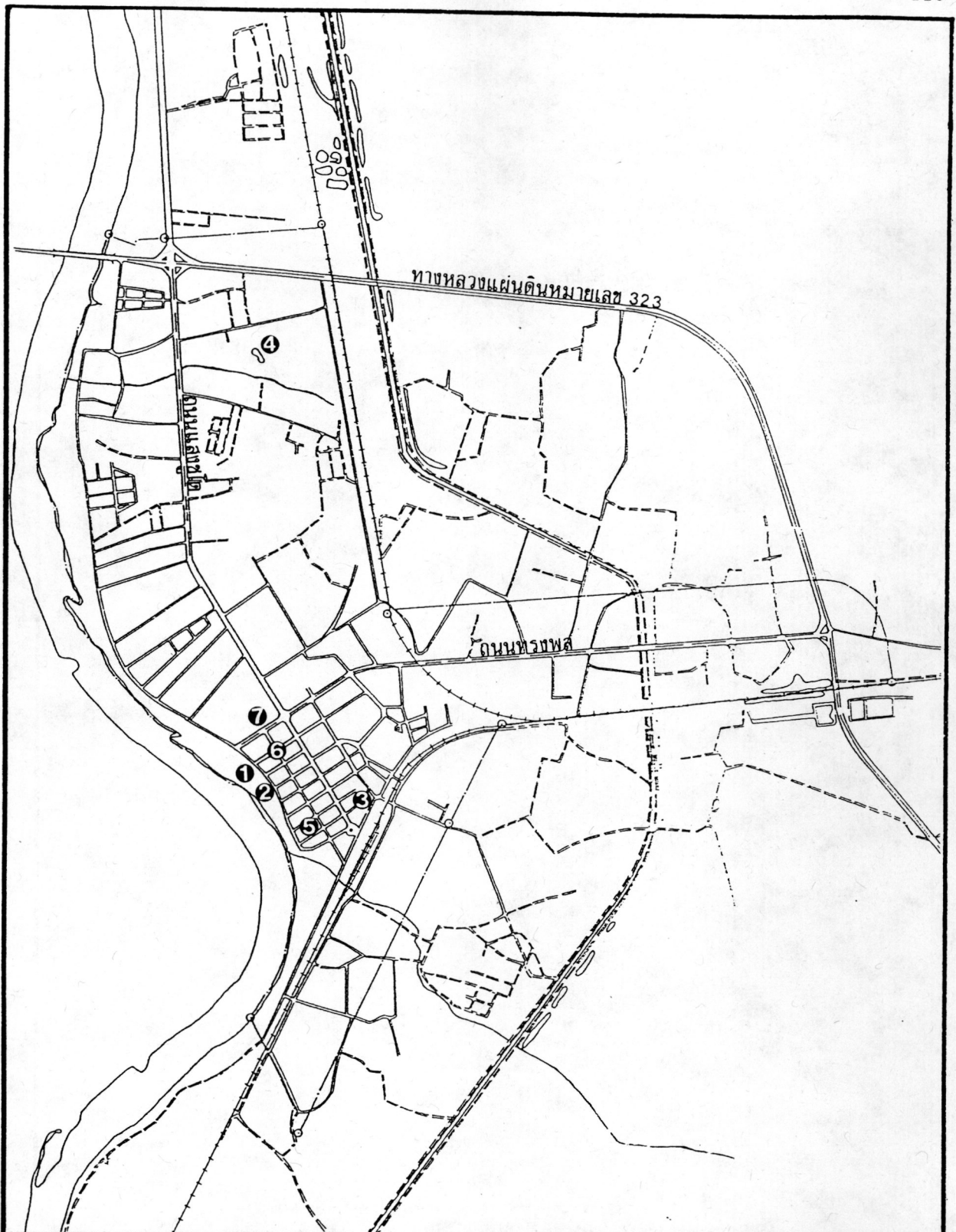

0 100 200 300 400 500 1000 ม

มาตราส่วน

9. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ในเขตเทศบาลมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ 4 แห่ง เป็นส่วนสาธารณะที่อยู่บริเวณฝั่งแม่น้ำแม่กลองติดกับบริเวณตลาดสด 2 แห่ง ที่มีส่วนสาหัสและสวนเบิกไพร พื้นที่ส่วนสาธารณะทั้ง 2 แห่งนี้มีศาลเจ้าแม่เบิกไพรตั้งระหว่างกลาง มีลักษณะเป็นส่วนสาธารณะแบบธรรมชาติ ส่วนสาธารณะทั้งสองแห่งนี้มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 2.63 ไร่ นับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจขนาดเล็ก ส่วนสาธารณะทั้งสองแห่งนี้มีพื้นที่ติดต่อกับบริเวณตลาดสด ทำให้ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เนื่องจากมีพ่อค้าแม่ค้ามาตั้งขายของและวางของต่าง ๆ เกะกะตามริมถนนและทางเดินเท้า รวมทั้งใกล้กับบริเวณที่ทิ้งขยะ มีขยะกองลู่เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน ส่วนสาธารณะอีกแห่งหนึ่งมีลักษณะเป็นส่วนห่อมเล็ก ๆ ทางทางรถไฟ อยู่บริเวณถนนทรงพล เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง และมีศูนย์เยาวชนเทศบาลเมืองบ้านโป่ง สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2526 มีพื้นที่ประมาณ 17.11 ไร่ อยู่บนเส้นทางถนนบ้านโป่งใหม่ ใกล้โรงเรียนเทศบาลทรงพล เป็นศูนย์เยาวชนขนาดใหญ่ เนื่องจากบริเวณข้างในได้แบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนต่าง ๆ ได้แก่ โรงยิมเนเซียม สนามฟุตบอล สระว่ายน้ำ สนามเด็กเล่น สวนสุขภาพ ส่วนสาธารณะ และสระน้ำธรรมชาติ ที่ศูนย์เยาวชนแห่งนี้เป็นที่สำหรับเด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไปมาพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และฝึกซ้อมกีฬาต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีสุขภาพจิตที่ดี และยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่การให้บริการจากประชาชนทั่วไปหรือหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึง เด็ก เยาวชน และประชาชนที่มาใช้บริการในศูนย์เยาวชนในด้าน การออกกำลังกาย การกีฬา และอื่น ๆ จากการสำรวจและสอบถามแล้ว มาจากหน่วยงานเพียงไม่กี่แห่ง ทั้งนี้เนื่องจากทางศูนย์เยาวชนขาดบุคลากรที่คอยดูแล ให้คำปรึกษา และแนะนำแก่ผู้ที่เข้ามาใช้บริการ รวมทั้งขาดวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ และที่สำคัญคือไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึง เกือบกับการให้บริการของศูนย์เยาวชน (แผนที่ 4.17)

การศึกษาเพื่อวางแผนรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองบ้านโป่ง จ.ราชบุรี

แสดง ที่ตั้งสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น และตลาดสด

- สัญลักษณ์
- ① สวนสายหยุด
 - ② สวนเบิกไพร
 - ③ สวนพร้อมข้างทางรถไฟ
 - ④ ศูนย์เยาวชนเทศบาลเมืองบ้านโป่ง
 - ⑤ ตลาดล่าง (ตลาดสดแห่งแรกของชุมชน)
 - ⑥ ตลาดกลาง
 - ⑦ ตลาดสดเทศบาล

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนที่ 4.17

0 100 200 300 400 500 1000 ม.

มาตราส่วน

บทบาทและหน้าที่หลักของชุมชนเมืองบ้านโป่ง

จากการศึกษาสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนเมืองบ้านโป่งแล้ว พบว่า ชุมชนเมืองบ้านโป่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญในการรองรับการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี ตลอดจนกรุงเทพและปริมณฑล โดยมีบทบาทและหน้าที่หลักดังนี้

1. บทบาทด้านเศรษฐกิจ ชุมชนเมืองบ้านโป่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการระดับอนุภาค เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมสูงและเป็นแหล่งการจ้างแรงงานขนาดใหญ่ จึงทำให้มีการลงทุนด้านพาณิชยกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในเขตชุมชน ดังนั้นชุมชนเมืองบ้านโป่งจึงเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญในระดับอำเภอและจังหวัด ที่ให้บริการแก่ประชากรภายในชุมชนเอง ชุมชนเกษตรกรรม และชุมชนอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอบ้านโป่ง ตลอดจนพื้นที่ภายในเขตอิทธิพลทางตอนเหนือของจังหวัดราชบุรี และพื้นที่บางส่วนของจังหวัดกาญจนบุรีและนครปฐม
2. บทบาทด้านอุตสาหกรรม เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญในระดับภาค โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล เชื้อกระดาษ และผงชูรส เป็นต้น ซึ่งให้วัตถุดิบจากภาคเกษตรในพื้นที่โดยรอบและจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอุตสาหกรรมประกอบตัวถังรถโดยสาร และผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์รถยนต์ที่สำคัญอีกด้วย
3. บทบาทด้านการคมนาคมขนส่ง ชุมชนเมืองบ้านโป่งนับเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคตะวันตก มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็วทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางน้ำ มีระยะทางใกล้กับกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถเชื่อมโยงการติดต่อระหว่างชุมชนกับจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดต่าง ๆ ได้โดยใช้เส้นทางคมนาคมสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 (สายบ้านโป่ง-กาญจนบุรี) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (สายเพชรเกษม) ทางรถไฟสายใต้ ทางรถไฟสายกาญจนบุรี และสุพรรณบุรี นอกจากนี้ยังมีบทบาทที่สำคัญทั้งการขนส่งผู้โดยสาร การขนส่งสินค้า วัตถุดิบและปัจจัยการผลิตต่าง ๆ
4. บทบาทด้านการบริการสังคม ชุมชนเมืองบ้านโป่งให้บริการด้านสังคมแก่ประชากรภายในชุมชน และพื้นที่โดยรอบทั้งในเขตจังหวัดราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะการบริการด้านสาธารณสุข ซึ่งภายในชุมชนเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลทั้งของรัฐบาลและเอกชน ที่มีความสำคัญเท่าระดับจังหวัด

สรุป

ชุมชนเมืองบ้านโป่งตั้งอยู่ในอำเภอบ้านโป่งซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี ดังนั้นเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนมาจากการประกอบอุตสาหกรรมซึ่งก่อให้เกิดการค้าและบริการตามมา เทศบาลเมืองบ้านโป่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ในเขตเทศบาลมีธุรกิจร้านค้าและบริการต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และมีกิจกรรมที่ให้บริการหลากหลายพลเฟิงกับความต้องการของประชากรในพื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างและรับราชการ ตามลำดับ บทบาทของเทศบาลเมืองบ้านโป่งต่อชุมชนรอบนอกจึงมีความสำคัญ การค้าบริการในเขตเทศบาลจะสนองความต้องการของประชากรในเขตและนอกเขตเทศบาล ทั้งที่มีอาชีพหลักด้านการเกษตรและชุมชนอุตสาหกรรมในเขตอำเภอบ้านโป่ง ตลอดจนชนพื้นถิ่นภายในเขตอิทธิพลทางตอนเหนือของจังหวัดราชบุรี และพื้นที่ในอำเภอท่ามะกาของจังหวัดกาญจนบุรี

บริเวณนอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ทั้งขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการจ้างแรงงานในท้องถิ่น ดังนั้นบริเวณนอกเขตเทศบาลจึงมีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงกว่าในเขตเทศบาล และประชาชนเหล่านั้นจะเข้ามาใช้บริการด้านต่าง ๆ ในเขตเทศบาล จากเหตุผลดังกล่าวการเพิ่มประชากรบริเวณนอกเขตเทศบาลโดยทั่วไป และสภาพการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมที่มีขึ้นในอำเภอบ้านโป่ง จะส่งผลให้ประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลมีโอกาสที่จะเพิ่มขึ้นและส่งผลให้เมืองมีการขยายตัว ทั้งนี้เพราะการเพิ่มประชากรมีความสัมพันธ์กับการขยายตัวของการใช้พื้นที่ โดยจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2534 มีการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการใช้ที่ดินสำหรับที่พักอาศัยมีการขยายตัวมากที่สุด และการใช้ที่ดินสำหรับพาณิชยกรรมยังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากศูนย์กลางพาณิชยกรรมเดิมขึ้นไปทางด้านเหนือตามแนวถนนแสงชูโต การขยายตัวของเมืองบ้านโป่งเป็นไปตามแนวถนนสายหลัก คือถนนแสงชูโตและถนนทรงพล มีทิศทางการขยายตัวขึ้นไปทางด้านเหนือของชุมชนเป็นส่วนใหญ่ หากแต่การขยายตัวของเมืองนั้นเกิดขึ้นโดยปราศจากการวางแผนรองรับ จึงทำให้เกิดสภาพปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งปัญหาการใช้ที่ดิน ปัญหาการพัฒนาเมือง ปัญหาสภาพแวดล้อมของเมือง ดังนั้นในบทต่อไปจะได้ศึกษารายละเอียดของการขยายตัวของเมือง ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการขยายตัว ตลอดจนทิศทางการขยายตัวของชุมชน และสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน